

KERTÉSZETI FÜZETEK.

Dr. ENTZ FERENCZTŐL.

II. FÜZET.

Gyümölcsészet. Téli teendők a gyümölcskertben. A gyümölcs fanemesítés módjai. Gyümölcs ismertetés. Próbafák. — Dr. Entz és tarsai fanöveldéinek lajstroma és árjegyzéke 18⁵⁴/₅₅ évre.

Ára 24 p. kr.

Pesten, 1854.

Nyomatott Lukács L. és társánál.

Gyümölcsészet.

I.

(Gyümölcsfák védeése hideg és nyúl ellen.
Kerítések. Eleven sövények.)

A gyümölcsészet közönséges feladata : tárgyainak folytonos szaporítása ; ezen feladatának most, új év körül némi szünideje állott ugyan be, de annál inkább veszi más irányban a gyümölcsstenyésztő tevékenységét igénybe a gond, mellyet kedvelt gyümölcsfáinak ez idő tájbani közönséges veszélyeztetése bènne felkölt.

Két ellenséggel kell neki ez időben közönségesen megküzdeni ; az első a kegyetlenebb hideg, a másik a nyúl.

A gyümölcs-nemek és fajoknak legcsekélyebb száma találja nálunk, és így tehát egész Európában sem, igazi és természetes hazáját, hanem déliesb tartományokból származván, zordonabb teleinket közönségesen kár nélkül nem türik el. Szükséges ennél fogva, hogy megóvásuk és megtartásuk felől gondoskodjunk, mert vajmi

bosszantó, egy kedvelt és sokszor ritka fajta gyümölcsfát egész a termékenységig felnevelni, és azt fejlettségének már gyümölcsöző korában elveszteni.

Hogy tehát illy károkat és veszteségeket ne szenvedjünk, szükséges, hogy leginkább őszi baraczk fáinkat a kegyetlen hideg és főleg ólmos eső ellen védelmezzük, mi szabadon álló fáknál ugyan kissé körülményes, de vidéken leginkább a zsúp csekély értéke és a cselédség kevesebb elfoglaltsága mellett még is kivihető.

Könnyebben, noha nem minden költség nélkül történik meg az őszi baraczkfák takarása lugosokon (am Trilage) szalma-gyékényekkel, — de legolcsóbban és czélszerűen egyszersmind, a hol fenyvesek vannak, fenyü-ágakkal.

A ki őszi baraczkfáit zsenge koruktól fogva reá szoktatta, a legolcsóbb és czélszerűbb takarót találja számukra a földben, mert ha mindjárt ültetésöktől fogva minden télen lehajtatnak, és illy lehajtott, és a lécezethez néhány szalmakötéssel lekötött állapotban földdel töltetnek fel, kár nélkül állják ki a legkeményebb telet is. 1838-ban baraczk fáimnak egy része, illy módon telet ki föld alatt minden kár nélkül, és a reá következett nyáron szépen gyümölcsözött, holott a többi fám még a szalma-takaró alatt is elfagyott.

A kinek nemesebb dió fája van, p. o. Fertile de Chatenay, arról se felejtkezzenek

meg, mert ha töve körét trágyával nem látja el, és fáját szalmával nem kötteti be, tövestül elvész.

A gyümölcs-oskolának, vagy leginkább a fiatal alma-ültetvényeknek másik és kegyetlen ellensége a nyul. Ismert dolog, hogy keményebb telekben képes egy két nyul egész gyümölcs telepítvényeket tönkre tenni, mert ha hóval étlenségében a csikorgó hideg miatt egy helyen soká meg nem maradhat, megrág és tönkre teszen egy éjszaka száz még száz csemetét.

Ha az orvosi könyvekben valamelly betegségnek gyógyítására a szerzőktől a gyógyszereknek egész hosszú sora ajánlatik, ritkán gyógyul akkor fel nyavalyájából a beteg, ha végig megetette is vele orvos a sokféle hires panaceákat. A felgyógyulhatás csak akkor van biztosítva, ha a nyavalya ellen csak egy, de biztos szert ismerünk. A pomolog is így áll a nyul dolgában. Százféle máz és keverék dicsértetik könyvekben a nyul rongálása ellen, de a tapasztalás egyiket sem ismerheti el biztos szernek, mert 1838-ban és részint 1848-ban is nem hiányzott semmiféle hires máz, meg volt az assa foetida, a puskapor, a marhaepe és vér, a róka-zsir és tudja isten miféle más csalhatatlan arkanum, de azért bizony megrongálta ám a nyul fáimat úgy, hogy jobban sem kellett.

Legtöbbet használ még, ha káposzta és kelfélet — leginkább fodros kelt ültet az.

ember a megmentendő fák közelébe, mert ez villám-hárító gyanánt szolgál, kedvesebb eledelet nyujtván a nyulnak, mint a fa.

Nagyobb hóval azonban az illyféle nyul-csemege sem teszi meg hasznát, mert a hó alá kerül. Szénának elhintése sem ér sokat, mert a nyul nemes izlése sokkal nagyobbra becsüli az ananász-renet vagy pogács-alma gallyának izét, mint egy marok szénáét.

Ki a nyul rongálásai ellen igazán biztosítani akarja fiatal alma-ültetvényeit, kösse be azokat náddal, még a szalma sem biztosítja azokat tökéletesen, mivel sokszor szalmástól megrágja azokat a nyul. Faoskolát pedig szabadban ne állítson senki, mert egy kemény tél megfosztja őt sokszor több évek szorgalmának gyümölcsétől egyszerre.

A puska és agár irtó-háboruja ugyan századok óta folyamatban áll a nyul ellen, de mivel eddig ezuton őket ritkítani igen, de kiirtani nem sikerült, nagyon valószínű, mikép az jövődre sem sikerülend, s azért egyéb sem marad hátra, mint hogy kertjeinket, de leginkább faoskolánkat jó, s leginkább eleven kerítésekkel vegyük körül, mellyek nemcsak a nyul, hanem akár miféle nemü és nevü más kártétel ellen is leginkább képesek bennünket biztosítani.

Az eleven kerítés minden kerítések között legtöbbit ér, mert aránylag olcsó, szép és tartós. Vannak különben esetek, hol az eleven sövény készítésére az alkalom hi-

ányzik, p. o. ha a bekerítendő kert utozára dülne, vagy ha a kert kerítését lugos (trilage) felállítására használni szándékozunk; illy esetben legjobban megfelel a kőfal, melly drága ugyan, de tiszta és tartós. Vályog vagy tömésből emelt fal mit sem ér, folytonos tatarozása több munkába kerül, mint felállítása, és azért mégis vagy a téli nedvesség, vagy egy nyári zápor, idő előtt végét veti. Deszka-kerítés hasonlóképen nem ajánlható, mert már magában sokba kerül, és folytonos tatarozások által 15—20 esztendő alatt szintannyira rug, mint a kőfal maga. Fonásból készült kerítés csupa szemfényvesztés, mert akkor, mikor már legjobban kellene a kert- vagy faoskolának, a védfal számtalan résein keresztül ereszti a nyulat, és folytonos hulladékjával sérti a tisztaság érzetét, s hozzáférhetlen fészke marad a kártékony rovaroknak. A fahasábokból készült kerítéseket pedig egyenesen hatóságilag el kellene tiltani, mert míg egy részt a célnak épen nem felelnek meg, más felől ugyszólván nemzetiessé vált fapazarlásunknak egyik nemét képezik.

Alkalmat veszünk tehát most az eleven kerítések készítéséről a szükségeseket elősorolni, mivel először gyengébb tél alkalmával az illyféle munkákat megtenni lehet, és másodsorúval a tavasszal a teendőkhalmaza meg nem engedendi, hogy akkor az eleven sövények készítését tárgyalás alá vegyük. —

Eleven kerítésnek mindenk felett alkalmas a galagonya. Az akác, gyökérhajtásai miatt kert kerítésére nem való; szántóföldeket czélszerűen kerítünk be vele, mert hamar nő, rovarokat nem táplál, és nagyobb téren szétterjeszkedése által sem tesz érezhető kárt; sőt hirtelen növése mellett soványabb földben is nyújt alkalmat legalább minden 3-4 esztendőben a visszavágásra, mi által alkalmas és szép számu szőlőkarót, és más egyéb használatra alkalmas fát nyerhetünk belőle.

Fehér eperfa (szeder) selyemtenyésztési tekintetnél fogva utak, földek és szőlőhegyek kerítésére nagyon ajánlható, sőt igen-igen szeretnők, ha az ország valamennyi dűlőutjainak széle eper-sövényvel beszegve volna, mert ott a levele por által nem igen szenvedvén, a selyembogárnak egészséges táplálékot nyujtana akkor is kora tavasszal, mikor még a szálas szederfának levele nem fakadt. Azonban mind ezen előnyök mellett sem lehet a fehér szederfa-kerítéstfanövelde vagy gyümölcs-keretek számára ajánlani védfalul, mert keményebb telekben elfagy, s annak következtében könnyen támadható és számos részeiben nemcsak a nyulnak, hanem nagyobb ellenségeknek is könnyü alkalmat nyujthat az áttörésre.

Ezekhez hasonló, vagy másnemü tökéletlenségekben bővelkednek a többi cserjék is, mint fagyalfa, fasóska, sefü sefa (Li-

ceum barbatum), gleditia stb., mellyeket imitt amott szintén látunk kerítésül felhasználva. Misem marad hátra ennél fogva, mint félre vetvén minden haszontalan kísérletet, és az ezen kísérleteken okult külföld, leginkább Anglia tapasztalatain és példáján épülni, és a galagonya-kerítéseket, mint a legczélszerűebbeket országszerte elfogadni.

— A galagonya - bokor Magyarországon majdnem mindenütt vadon található. Veres és közönségesen ismert gyümölcse, s így tehát magva könnyen megszerezhető mindenütt. Ha épen valamelly vidékben elő nem fordulna, könnyü magjára szert tenni ismerőseink útján; boltban venni nem tanácsos, mert fris és jóra való galagonya-magot ritkán kapni; a meghiusult kísérletek pedig könnyen elfojtják az igyekező emberben is a kedvet.

A galagonya-magot ősszel, vagy ha a földhöz férni lehet, tél folytán kell elvetni, 2–3 hüvelyknyi mély árkokkákat húván, mint a czukorborsót vetni szokás, jó erőben levő, de nem fris trágyázott földbe. A sorok másfél lábnyi távolságban húzasanak a kerti zsinór után egymás mellett és karócskával jelöltessenek meg. Mivel csak második esztendőben szokott kikelni a mag, lehet a sorok közeit egyuttal apró czukorborsó alá is használni, és annak betakarítása után apró levelü kalaráb palántávat befültetni; ezeknek megmunkálása és tisztán tartása a galagonya magvetésnek még

hasznára is van, és meggátolja egyszersmind, mikép a földnek egész egy évi haszná kárba ne vesszen. A ki kisebb mennyiségű palántával beéri, s csak egy-két ágyra való magvat vet, szükségéhez képest 4 lábnyi széles ágyakat készítsen, egy-egy ágyba négy sor magot vetvén el. Az illy sűrűen eső sorok közé már most nem vethet egyebet, és az ágyak tisztán tartása teszi az egész nyári megmunkálást.

Második tavasszal kikél a galagonya, és megint csak tisztán tartást igényel. A hol ritkább sorokban történt a vetés, lehet a kikelt palánta minden második sora közé ismét kisebbszerű zöldség-neműt p. o. salátát rakni, minden felváltott sor közét utnak hagyván.

Két-három esztendőkorán alkalmas a galagonya-palánta a kiültetésre, és mivel a galagonya kerítést nem csupán a magunk, hanem fiaink és unokaink számára ültetjük ki, megérdemli, miszerint munkánk kissé a szokottnál nagyobb figyelemmel kísérjük.

A galagonya természetét szerint, lassan nő, de mégis sebesebben, ha azt a természet kellékeivel a lehetőségig bőven ellátjuk. Ezen kellékeinek egyike abban áll, hogy az ültetett növény táplálékony, hígított (porhanyított) és a levegő által bőven átjárt földbe jusson. Nem elég azért, hogy az apró csemeték számára csak apró lyukakat csináljunk, hanem szükséges, hogy

az ültetését megelőző ősszel a kerítés vonalát már kijeleljük; ezen vonal mentében húzunk most egy, két lábnyi széles, és hasonló mélységű árkot, mellynek felső rétege egyfelől, a másik felől pedig az alsó hányatik ki. Így várja be az árok a tavaszt, midőn betöltetik, de úgy, hogy a föld felső, tehát termékenyebb rétege most az árok mélyébe kerüljön, felülre pedig az, melly elébb az alsó réteget képezé. Az ültetés úgy történik, mint akár miféle más vadonczé; a csemete t. i. vissza metéltetik 4—5 szemre, ellenben gyökere — a sérült részeket kivéve, — egész épségében meghagyatik. Az elültetéskor szükséges, hogy a gyökerek gondosan szétterjesztessenek, és hogy megakadályoztassák, nehogy hantos és darabos föld érje azokat. A mélységre nézve az ültetésnél ahhoz kell magunkat tartani, hogy a csemete ujjonnan történt elültetésével se alább se feljebb ne kerüljön, mint a mint azt a természet keze a magoncz ágyán ültette.

Minden szobatudós-szerű elmélkedés és fürkészés, hogy sekélyebbre vagy mélyebbre kelljen-e a csemetétet és fákat ültetni, mintsem azok a régi helyükön állottak, nevetséges, mert fát természeti szükségsei szerint ültetni, tehát olly helyzetbe hozni a tápláló anyatermészettel, hogy ez azt keblén szükségéhez képest ápolhassa, — az ember egyedül az anyatermészettől, nem pedig megfordítva, a természet az álfogalmaiba elperült szobatudóstól tanul-

*

hatja el, ki jobbra légtáplálási teoriába annyira elmélyed, mikép egész életében ideje sem akadt, hogy maga erejéből fát ültetett volna.

Ha már történetesen megesett, hogy a fát vagy csemetét máskép ültettük, mint a mikép előbbeni helyén állott, akkor kevésbé ártalmas neki a fennyedén való ültetés, mert ha a szükség úgy hozza magával, lejjebb könnyebben nyulhatnak a gyökerek, kivált ha porhanyított földre találunk; de kelleténél mélyebbre ültetni a fát, annyi, mint azt bizonyos sinlésre kárhoztatni, és utóbb örökre eltemetni.

A fa-ültetéssel épen úgy áll a dolog, mint a magvetéssel, a felszínleg elvetett mag kedvező körülmények alatt bizonyosan kikél és vigan fejlődik, mivel gyökere a földnek azon mélységére nyulik le, melly természeténél fogva neki szükséges, holott a kelleténél mélyebbre került mag örökre eltemetve marad.

Előadtuk ezuttal véleményünket a csemete- és faültetésre nézve, mellyet egész általánosságában minden ültetésre nézve a magunkénak vallunk, s azért azt, hacsak valami különös specialitás meg nem kívánna, többé érinteni nem fogjuk, a t. olvasót e tekintetben mindig ezen ültetési szabályokra utalándván.

Az egymástól egyegy lábnyi távolságra elültetett galagonya-csemetéket azonnal jól be kell iszapolni, azaz bőségesen meg-

öntözni, s egész nyáron által minden gáz-
tól tisztán tartani, tartós szárazság idején
megkívánják az ismételt öntözést, melly
nem annyira gyakran, mint valahányszor
történik, bőséggel történjék, mi minden
olly növénynél áll, melly inkább töve által,
mint levelein keresztül veszi fel a tápot.
Reá következő tavasszal vissza kell a cse-
metéket 2—3 szemre vágni, mire erős haj-
tásokat fognak eresztetni. Harmadik eszten-
dőben kezdődik csak meg a kerítés igazi
képzése, mi az által történik, hogy a cse-
meték tavali hajtásainak egyikét a bal, má-
sikát a jobb szomszédja hajtásával vizirá-
nyos helyzetben összekötjük. Ezen kötözést
junius végével ismételni, és tovább is az
emlitett időszakok táján folytatni kell ad-
dig, míg a kerítés a tökéletesség azon fo-
kát el nem érte, hogy sűrűsége miatt még
a madár se búvhasson keresztül rajta, szil-
lárdtságánál fogva pedig még a bika erejé-
nek se engedjen. Ha a kerítés körülbelöl
az 5-dik évben egészen tökéletes, további
kötözésre többé szükség ugyan nincsen,
hanem ha azt némi, a szemnek tetsző alak-
ban tartani szándékozunk, meg kell azt
legalább tavasszal karddal vagdalni, vagy
jó kerti ollóval nyirni. — Ha a kerítést olly
helyen növeljük, hol a marha berontásaitól
tartani lehet, szükséges azt az első években
árokkaal vagy akár tüskéből készült védső-
vénnyel a berontások és rongálások ellen
biztosítani.

**

Nincs szebb, nincs tartósabb, tehát olcsóbb kerítés, mint a galagonya-kerítés, és noha nem tagadhatni, hogy felnevelése némi kitartást és fáradozást igényel, mégis meg kell vallanunk, hogy nem ismerünk más kerítési módot, melly a célnak jobban megfelelne, mint a galagonya-kerítés. Azért félre a kiskorúság azon tulajdonával, melly minden mozgásának eredményét nyomban várja; vessen évenként férfias kitartással minden gazda legalább 2—3 itczére való galagonyát, és észre sem veendi, mikép pár év mulva annyi galagonya csemetével fog birni, hogy jószágának akár minden egyes részeit bekeríttesse; pedig csak akkor vallhatja kiki jószágát sérthetetlen tulajdonának, ha az minden kártékony behatás ellen a lehetőségig mentve van, mi csak czélszerű kerítések által elérhető. Kerítés a jószágnak annyit ér, mint tárcza a pénznek. Kert pedig kerítés nélkül nem is képzelhető.

II.

A vadonczok téli elásása.

Valamig a kertész eljárásaiban a természettudományi alapszabályokra nem támaszkodott, s eljárásainak okszerűségét a nyers empyria homályában, vagy egyenesen a babonaszóban kereste magyarázatát: mindaddig meg volt minden kertészeti eljárásnak ugyszólván a maga ideje, napja

süt órája is. Gyümölcsoltó Boldog Asszony napja ma is hordja a nevezetet, mellyre azt az említett idők homálya keresztelte. A holdnak telte vagy fogyta szintén nagy szerepet játszott a vetésre alkalmas vagy nem alkalmas időnek meghatározásában, s a mezőgazdaság és kertészet minden egyes terményeinek le- s betakarítása bizonyos időhöz és naphoz volt kötve.

A kertészeti s gazdasági vállalatok sikerült vagy nem sikerült eredménye bizonyos babonás eljárások nagyobb vagy kisebb lekiismeretességgel vélt megtartásában találta magyarázatát, s nem az eljárás okszerűségében.

A gazdaszat évezredekken keresztül tapogatódzott ekként, s öntudatra csak a jelen korban jutott el, mióta a szervezett és szervezetlen élet szabályaival tudományosan megösmerkedvén, átlátni kezdé, hogy minden egyes eljárása, s ennek sikeres vagy nem sikeres eredménye egyedül csak a természettudományi törvényeknek megtartásában, vagy az ellenök elkövetett vétékben találhatja magyarázatát. A gazdaszat ennélfogva nem egyéb, mint a természet vagyis real tudományok összegének gyakorlatba lépett oldala, mellynek feladata a civilisált ember életének fentartására elkerülhetlenül szükséges kellékek előállítása. Olly feladat, mellynek megoldása a többi tudomány- s művészetek létét is szükségkép feltételezi, más részről rop-

pant phisicai erőket is igényel, ezért meghódítá az állatországot, s amint az ember a természettudományokban előhaladt, a szerint keríté mindinkább hatalmába a természet nyers erejének képviselőit is : tűz, víz, levegő már jó ideje, hogy az ember kishirói pálczájának intései szerint robotol; de a jelenkornak maradt fenn, hogy hódító hatalmát még eddig ösmeretlen, vagy legalább kezelhetés alá nem szoritott természeti erőkre is kiterjessze, s ma már gőz, gáz, villám, delejség hódol neki, s teszi az embert a szó teljesebb és nemesebb értelmében a természet hatalmas urává.

A természettudományok kincsbányáját kiaknázni minden életrevaló nemzet versenygve siet, s e törekvésnél igen természetes, hogy a gazdaszat azon tér, mellyen e tudományok haszna és értéke leginkább nyilvánul.

Természettudományi kincsek után törekedni igyekezék tehát a magyar is; mit megfeszített szorgalommal tenni annál inkább érdekében fekszik, mivelhogy helyzeténél fogva épen a magyarnak kínálkozik a gazdaszat, munkássága legtermészetesb s legjutalmazóbb teréül. Megvan e nézetnek a nemzetben némi homályos érzete; mert míg mások félrerakott filléereiket — talán dúsabb kamattal kecségtető vállalatokba ruházzák, — a magyar, habár mesterember, hivatalnok vagy bármi sorsu legyen — földbirtokot szerez, s gazdává válik.

De — bocsánatot kérve e kitérésért — menjünk vissza kitűzött tárgyunkhoz.

Kertészetünk mai nap szinte nem hódol már sem előítéletnek, sem babonának, hanem ösmervén a növényi élet alapszabályait és természetes szükségéit, nem szabhatja meg eljárásait többé sem szokás, sem tekintélyes nevek befolyása szerint, hanem azon irányban, melyet a tudományon épült tapasztalás előtte kijelöl.

A fanemesítéshez, oltás útján azelőtt akkor fogtunk, midőn a kalendáriomban veres betűvel kinyomtatott gyümölcsoltó napját elértük. De bizony az ország e szükidőre szorított fanemesítési működéseink mellett, nemes gyümölcsfában nem igen gyarapodott, és sok fa elférne még e szép országban.

Ismervén a természet szabályát, mellynél fogva valamely életműszer (organismus) csak annyi tápszert kíván, mennyi neki az élet szükségéi által fogyasztott részek pótlására kell; tudjuk: hogy a fa télen által kigyó, béka, vagy akár mókus módjára tetszhalálba merülvén, lappangó élete fentartására igen kevés tápszert használ fel, s ezen csekélység visszapótlására igen keveset is szükséges. Ezért lehet télen által a tetszhalálba merült fákat és oltó gallyakat elásni, szétküldeni, messze földre, valamint a vadonczokat legjobb sikerrel párosítás útján nemesíteni is.

Mivel pedig az időnek tavaszrai keltevel más egyébbel is el leszünk foglalva, és mivel talán némelyek t. olvasóink közül épen most szivesebben veendik, hogy a száraz, azaz téli álomba merült oltó gallyakkal történendő nemesítés módjaival eleve megismerkedjenek, hogy majdan azokat a tavasz nyiltával künn a szabadban gyakorolhassák: nem késünk a téli nemesítés módjait és fogásait azonnal közölni, annál is inkább, mivel az idő e tekintetben a fogásokra nézve különbséget épen nem teszen.

Hogy az ember a téli, tehát a szabadban gyakorlott nemesítésre elegendő vadonczokkal ellátva legyen, megkivántatik, hogy azokat, gyökerök lehető legnagyobb kimélése mellett, már ősszel felszedjük, és a szabadban jól elássuk.

Szükséges ennél fogva az elásásról (Einschlagen) némelyeket figyelembe ajánlani.

Az elásás a kertésznél többször előfordul, és közönségesen igen alárendelt dolognak tekintetvén, jobbára hanyagul és gondatlanul vitetik véghez. Gondatlan elásás után magunk is elvesztettünk már több ezer vadonczot és más egyéb fákat; ezért helyén találjuk, hogy annak czélszerű módját röviden megérintsük.

Az elásás, ha csak lehet, olly helyen történjék a kertben, mellyet az éjszakai szél nem ér. Az elásandó növény hegye mindig

délnek legyen fordítva. Az árok mindig elegendő tágas legyen az elásandó tárgyak terjedelméhez képest, mert azokat egymás mellé, és teljességgel nem egymás fölé kell fektetni, miután mindegyik megkívánja, hogy földdel különösen be legyen takarva. A gyökereket legalább egy arasznyi föld fedje, és a szárnak a gyökérrel határos részei is legalább 1—2 arasznyi vastagon takartassanak be földdel. Az elásás mindig úgy történjék, mintha a jószág bizonyosan ott telelne, mert különben elhamarkodás és ott telelés esetében bizonyosan elvész. Ha a tél keményebbnek mutatkozik, nem elégséges, leginkább a baraczk, szőlő és általában véve a gyengébb természetűeknél a pusztá földtakaró; hanem megkívántatik, hogy még ezen kívül száraz levéllel takartassanak be. Szalma nem arra való, mert egeret gyűjt; trágya sem, mivel melegsége által életet gerjeszt az elásott növényekben, midőn aztán annál bizonyosabban elfagynak.

III.

A vadonczoknak szobában történt nemesítéséről.

Mielőtt a szobában véghezvitt fane-mesítés, és annak módjairól szolanánk, helyén leendő kimutatni: valljon czélszerű-e a csemetéket szobában nemesíteni? És erre csak azt felelhetjük, hogy annak czélszerű-

sége a körülményektől határoztatik meg. A tapasztalás által bebizonyított dolog az, hogy a nemesítést a csemetéken sikeresen véghez vinni lehet, de hogy azok új elültetésök helyén megeredjenek, és a reájok nemesített gallyacskával együtt vigan fejlődjenek, azon gondoskodástól függ, melylyet elültetésük után reájok fordithatunk; továbbá a fanövelde földjének jóságától, és leginkább annak nedvesség-tarthatási minőségétől. A ki csekély számu vadoncz-csemetéket a szobában nemesítés alá bocsát, és azokat későbbben szorgalmatosan dajkálhatja, az igen jó teszi, ha a kényelmes és szenvedélyes fatenyésztőnek valóban mulatságos nemesítést a szobában gyakorolja. — A kinek továbbá fanöveldejének földje nagyobb részt agyag-tartalmu, és vízben is annyira bővelkedik, hogy szükség esetében a csemetéken öntözéssel segíthet: szintén igen gazdaságosan s egyszersmind kényelmesen is cselekszik, ha télen által a nemesítések nagyobb részét, leginkább alma- és körtére nézve, a szobában végezi. De ne kapjon bele az olyan, a ki homokos és szárazabb, vizet nem tartó földön üzi a fatenyésztést, mert munkáját és idejét egyaránt hiában vesztegeti.

Ha tehát a szobában gyakorlandó fanemesítésről szólunk, ezt csak azoknak számára tesszük, kik vagy körülményeik által a szabadbani nemesítéstől visszatartvák,

vagy kik a gyümölcsészetet a fennebbi előnyökkel bíró földön üzik.

Megvalljuk azonban őszintén, hogy mi általán véve a szobáiban nemesítésnek barátjai nem vagyunk, mert tapasztalásunk, s így meggyőződésünk arra mutat, miszerint a szabadban végzett nemesítés útján sokkal egészségesebb és szebb fákat lehet ugyanazon idő alatt növelni, mint sem akármilyen más mesterkélten módon. És azért a szobai nemesítés szerintünk kényelemnek ugyan sokat, de közgyakorlatnak igen keveset ér, mert elkényeztetett csemetéket fog előhozni, mellyek állandó helyre történt kiültetésük után növelőjük buja földjét holtig megsínleni fogják.

Mindazáltal a kényelem is nyom valamit, leginkább arra nézve, kinek különben körülményeinél fogva le kellene mondani a gyümölcsészet hasznos foglalkozásáról, s ezért, de még azon okból is, hogy a fanemesítés jobb módjaival eleve megismerkedjünk, s azokat a tavasz első fejlődésével már mint ismert dolgot gyakorolhassuk is: legközelebb a fanemesítés fogásairól szólandunk.

IV.

A fanemesítés módjainak felosztása.

Szeretjük a fanemesítés gyakorlatban levő külön módjait két osztályra elkülö-

nözni, mert noha az ember találmányossága számra sokféle nemesítési módokat gondolt ki, mellyek fogásaiknak változékony-sága után egymástól nagyban különbözni látszanak; még is azt venni észre: mikép lényegre csak két egymástól igazán elágazó fanemesítési módot ismerünk; a menyire t. i. a fanemesítés módjai vagy száraz, téli álomba merült nemes gallyakkal, hasonlóképen téli álomba merült vadonczokon, vagy pedig élénk nedvkeringésben álló nemes gallyakkal, és hasonlóképen élénk nedvkeringésben álló vadonczokon vitetnek véghez. Mind a két osztálybeli nemesítésnél a siker a következő föltételekkel egyenes arányban áll, azaz: a téli, ugyszólván száraz gallyakkal szinte száraz vadonczokon történt nemesítés annál sikeresebb lened, minél tökéletesebb mindkét félnek téli álombai merülése, tehát a nedvforgásnak felakadása. Sőt a tapasztalás után ezen osztálybeli nemesítés módjáról egyenesen azt állíthatjuk, hogy a megeredés csak igen kedvező körülmények alatt lehetséges, ha az oltó gallyak akkor szedettek, mikor nedvök már keringésnek indult.

— Ellenben a nyári nemesítés, tehát élénk nedvkeringésben álló nemes gallyakkal, annál biztosabb eredménnyel történik meg, minél élénkebb mind a nemes ágban, mind a vadonczban a nedvkeringés.

V.

A téli ágakkal véghez vitt nemesítés külön módjairól.

Noha ezen nemesítési osztálynak többféle, az egyes fogásokra nézve egymástól különböző módjai vannak gyakorlatban, ezek mégis mind megegyeznek abban, hogy a vadoncznak mesterségesen ejtett sebhelyével, a nemes ágnak hason méretű sebhelye olly érintkezésbe hozassék, hogy az analog szervezetű részek tökéletesen érjék egymást, tehát fa fát, hánacs hánacsot, héj héjat. A melly nemesítési mód e feltételeknek megfelel, célra vezet ugyan, de tökéletességének foka attól határoztatik meg, hogy sem a vadonczon, sem az oltó gallyon szükségtelen, a cél elérésére felesleges seb ne ejtessék. Mert valamint az, kinek valamelly nevezetes végtagját elvágtuk, azért ugyan ember, de mégis csak nyomorék marad : ugy ép, egészséges, kiváltképen pedig tartós fa sohasem válik azon csemetéből, mellyen a nemesítés alkalmával nagyobb szerű és nem könnyen beforrható sebzést ejtettünk.

Mivel pedig az oltás mód fogásainak egyszerűsége, és az oltvány épsége és tartóssága egyenesen a nemesítési eljárástól függ, minden tétovázás nélkül hadat fogunk izenni mindazon fanemesítési módoknak, mellyek tökéletlenségüknél fogva a nemesebb fatenyésztés tetemes akadályai gyanánt tekinthetők,

*

és azért minden bevett szokás daczára is legyen kimondva :

Ne oltsunk többé hasitékba!

És miért ne?

Azért, mivel ez eljárás körülményes, csak többféle készüllet és nevezetesebb gyakorlottság útján sikeresen kivihető.

Azért, mivel a vadoncznak terjedtebb és nevezetes csonkításával jár, minek következtében a fa terjedelmes sebjét behegeszteni képes nem lévén, közönségesen akkor szokott elveszni, mikor már hasznot hajthatna.

Azért, mivel ezen hibás nemesítési mód főbb oka annak, hogy a nemesebb gyümölcsfajok eddig hazánkban nem igen terjedhettek el; mi könnyen bebizonyítható, ha figyelmeztetjük a gyümölcsstenyésztőket arra, miszerint e nemesítési mód után leginkább csak azon fajok szaporíthatók, mik buja hajtásuk által képesek a vadoncz terjedelmes sebjét rövidebb idő alatt beforrasztani. Innen magyarázható meg, hogy miért nem terjedtek minálunk el, minden más kedvező körülmények daczára is, a finomabb és nemesebb gyümölcs-fajok? Jobbára azért, mert hasításba oltattak; és tapasztalás dolga lévén, hogy minél nemesebb a faj, közönségesen annál restebb is fejlődési élénkségére nézve, természetes, hogy a gyengébb hajtásu oltványok jobbára elvesztek, míg a buja tenyészetü, de

alábbvaló közönséges fajok, a vadoncz terjedelmes sebeinek beforrasztására képesek lévén, mindinkább elterjedtek az országban. Vagy talán azt hiszitek, hogy a magyarnak kevésbé finnyás szájize a pogácsa-alma és torzsátlan körte finomságán túl még vágyban sem emelkedik? Ne higgyétek! Jobban izlik annak is az arany parmen, vagy a brüsseli muskatalkörte, melyek mind a gyümölcs nagyságára, mind a fa termékenységére nézve háttérbe szorítják a fennevezett meghonosodott fajokat, de azért nem terjedhettek el azokkal egy arányban, mert gyengébb hajtásuknál fogva a szokásos hasitékba ioltás utján nehezebben megtarthatók, és így nehezebben szaporíthatók. Ha tehát nemesebb gyümölcsre akarunk szert tenni országszerte, nem marad más mód hátra, mint teljesen lemondani a hasitékba ioltásról.

Végül a hasitékba való ioltás elleni okok közé kérjük számíttatni azt is, hogy az előbbre haladott kertészet mai nap olly nemesítési móddal — t. i. a párosítással bir, melly a száraz ágakkal véghez vitt nemesítés minden kigondolható előnyeit magába foglalva, a hasitékba való ioltást egészen feleslegessé teszi.

VI.

Készület a száraz oltógallyakkal véghez viendő fanemesítésre.

Ezen készülethez a következők tartoznak: a) Az oltógally maga. b) Jó oltókés.

**

c) Oltóviaszk. d) Közép vastagságu szövet p. o. gyölcs-szeletek vagy szalagok. és e) az oltványok jelölésére szolgáló készüllet.

a) Az oltógallyak szedéséről és eltartásáról.

Az oltógallyak szedését azonnal összele lehet kezdeni, midőn az első fagyokkal a tenyészet megszűnt, és a fa téli álomba merült. Legalább tavaszig soha sem kell azt halasztani akkorra, midőn a fa nedve már ismét keringésnek indult, tehát a bimbók már ismét megdagadtak. Csikorgó hideggel a gallyak szedése alkalmatlan, de ha még is akármikor fogva megtenni akarjuk, keztyűben működünk, nehogy a meleg kéz a fagyos ágat közvetlenül érje. A hol nagyobb mennyiségben, s különböző fajta oltó ág szükségeltetik, azoknak pontos megjelölésére nézve nagyobb vigyázattal kell eljárni, ezen munka ugy sem történhetik meg felette hideg idővel. —

A megszedett oltóágak legcélszerűbben tétetnek el használatuk idejéig egy tenyérnyire elásva a kert valamelyik árnyékos sarkában, vagy akár a pinczében is, ha azokat egerektől féltetni nem kell. A gyengébb természetűeknek p. o. sárga, őszibaracknak, török szedernek minden esetre a pinczében kell helyet engednünk, mivel a szabadban könnyen elfagynak. — Oltógallyakat egész télen által kár nélkül lehet szétküldözni, csak arra kell ügyelni, hogy ut-

közben meleg helyen p. o. postaállomásokon, az irodákban, soká fel ne tartassanak. — Megjelölésök ne történjék papirosra, mert ez közönségesen leázik, hanem vagy kisebb, fából készült jelfácskákon, vagy leszelvén az oltógally vastagabb, tehát alsó végéről egy — körülbelől hüvelyknyi szeletkét, — ezen szeletkének még fris váglapján, mellyen a számokat még hónapok múlva is könnyen ki lehet venni, habár az ágak földben tartattak volna is, s aztán könnyen le is lehet mosni a nélkül, hogy a számok olvashatósága miatta szenvedne; a számokat vagy neveket nem tentával, hanem ir-ónnal kell írni. Tövöket, azaz alsó végüket legjobb egy kevés agyagba szurni, s az egész csomagot nedves mohával körül véve, vastag, vagy egyenesen viaszkos vászonba takarni.

Ezen ágküldési módot azért adtuk elő illy körülményesen, mert több ízben alkalmunk volt azon boszantó tapasztalást tenni, melly szerint a messze földről küldött és ritka fajta ágaknak azért nem tudtuk hasznát venni, mivel a küldő ezen nélkülözhetlen apróságokra nem figyelt, s az oltó gallyak vagy száraz vagy megindult, tehát haszonvehetetlen állapotban érkeztek meg, vagy pedig megjelölésök hibás volta miatt a czélnak többé meg nem feleltek. Olly hiba, mellyet nemcsak kezdőknél és dilettantoknál, hanem egyenesen szakembereknél is észrevehetni. — Ha kiszáradt állapotban

érkeznek az oltógallyak, nem kell kétségbe esni, hanem el kell azokat ásni szabad ég alatt a földbe egynehány napra, mire ismét megszivódni és közönségesen meg is fognak eredni. Roszabbul áll a dolog, ha meghajtott állapotban kapjuk az oltógallyakat, noha ez esetben is sokszor segít a következő eljárás : az idő előtt sokszor fél hüvelyknyire is kihajtott szemeket egész egy negyed részök maradványáig le kell vágni, s ekkor azokat szokott mód szerint már jó nedvforrásban álló vadoncokra tüstént ránemesíteni. Ezen eljárás mellett körténél okvetlenül, szilvánál sokszor, alma- és cseresznye-neműeknél némelykor mellékszemek fognak fejlődni. — 1851-ben Oberdicktől hozattunk egy csomag oltóágot. Máskor 8—10 nap alatt szoktak Nienburgból ide érkezni, ekkor azonban csak 6 hétre érkeztek meg, s alkalmasint valami 4 hétig valamelyik jól befutott postai hivatalban hevervén, majdnem egyegy ujjnyira kihajtottak, sőt volt olly hajtás is, melly már rothadásnak indult. A fentebbi mód szerint kezelve 50 körtefaj közül egy sem maradt el, 25 szilva fajból 17 eredt meg, 50 almafajból 18 maradt meg, és 25 cseresznyéből 4.

Jókor metszett oltó ágakat nedves mohába takarva jó hűs pinczében vagy jég veremben egész nyár közepéig el lehet tartani, sőt volt alkalmunk egy St. Germain körte-ággal, melly véletlen a jég veremben egy virágcserep földjébe dugva egy e-

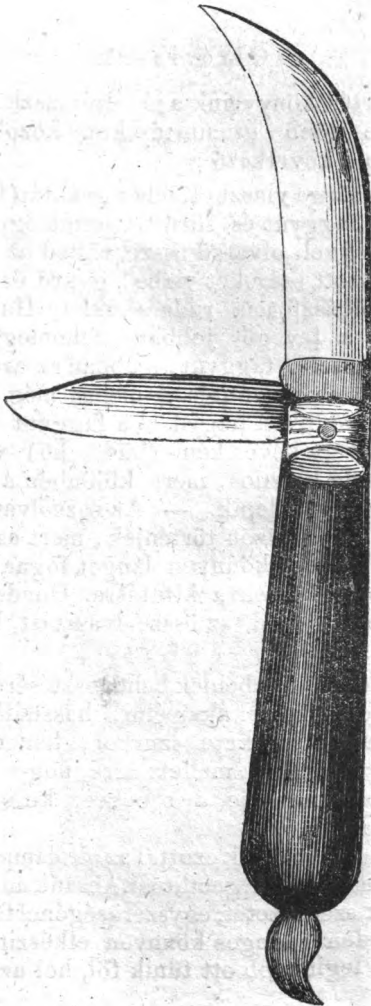
gész évig téli álmában tartatott, a reá következő, tehát lemetzése után második tavaszra oltási kísérletet tenni, mi várakozáson túl sikerült, mert 4 oltásból csak egy nem eredt meg, melly az ág csucsából készült. —

b) Oltókés.

Vannak elmés szerkezetű kertészkések, s nem egy kertbarát csak lenéz bennünket, ha csinos angol, legalább is egy tuczat különböző részekkel ellátott kertészkéssel nem birunk, miután ő sokféle drága kertészeti készüléteivel akár egy csinos kirakatot tölthetne be a váczi utcában. Hasonlitanak e piperkőcz kertészek dámáinkhoz, kik minél csinosabb toilettasztallal birnak, annál jobban rászorulnak a fodrásznő vagy szobalány segítségére, ha öltözni akarnak.

Van egyszerű kerti késünk, a derék Wilbich, pesti szerkovács műhelyében készült, kopott ugyan már, mint 20 éves csikó foga, de becsületére elmondhatjuk, miszerint vele Pomona póriai közül legalább is 10,000-et nemességre felavattunk. — Kés nem teszi a kertészt, valamint nem a fegyver a hőst. Hiszen Sámson is a szárnak nem tudom már mi hiábavaló részével verte halomra az ellent! — Nem kelünk evvel ki a jobbféle kések ellen, sőt elismerjük szívesen a jó kertészkések előnyeit; hanem szükségesnek épen nem találjuk,

hogy késeink a kanálison tul készüljenek. A complicált, ezerféle czélnak megfelelni látszó kertészskéseket pedig egyenesen haszontalanságoknak jelentjük ki, mellyek, ha dologra kerül a sor, tökéletesen egy czélnak sem képesek megfelelni. — Kertészeti működéseinkre nézve, nevezetesen a téli ágakkali fanemesítésre nézve azon egyszerűséget akarnók hazánkfiaival megkedveltetni, mellynél fogva ezen műtételre még az is elegendő szerszámmal birna, kinek egyebe sincs egy jobbféle fehérvári vagy debreczeni bicsaknál. Ez pedig épen nem lehetetlenség, mert a ki a párosítás által véghez vitt fanemesítés gyakorlatát ismeri, könnyen el fogja ismerni, hogy erre tulajdonképen egy jó bicskánál több nem is szükségeltetik. Csak jó éle legyen a késnek, és vasának nagyságára nézve feleljen meg a czélnak: tökéletesen alkalmas is leend az a párosítás sikeres eszközlésére. Kinek azonban módjában áll magát olly szerkezetű késsel ellátni, melly minden kertészeti működésre egyaránt alkalmas, az tegyen szert ollyan kertész-késre, minőt az itt látható ábra mutat.

c) Oltóviaszk.

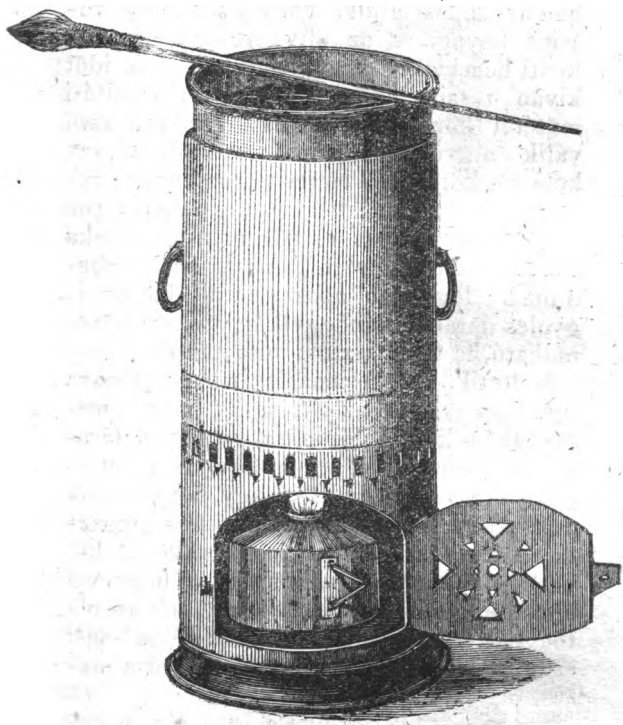
Kertészkönyveink a jó oltóviaszk készítésére több utmutatásokat közölnek. Legjobb a következő :

Végysárga viaszkot, fehér gyántát (fehér szurkot), faggyút és sűrű terpetint egyenlő mennyiséggel, olvaszd össze, töltsd az összeolvasztott szereket vízbe, gyurd és alakítsd kolbászforma rudacskákká. Ha tavasszal a levegő jobban felmelegszik, végy kevesebb faggyút, s abban az arányban több fehér gyántát. A meleg még nagyobb fejlődéssel hagyd el a faggyút egészen. — Egy kevés kén- (büdös kő) virág hozzátétele hasznos, mert különben a méhek nagyon ellepik. — Az összeolvasztás gyenge paráztűzön történjék, mert az égvényes szerek könnyen lángot fognak, és folytonosan készek a kifutásra. Gondatlan emberre ne bíz az összeolvasztást, hogy kárát ne valljad.

A ki a fák sebeinek behegesztésére ennél olcsóbb szerrel akar élni, használhatja a felolvasztott fekete szurkot, hanem ügyeljen használatára mellett arra, hogy forró állapotban ne érje a sebeket; különben kárt okoz.

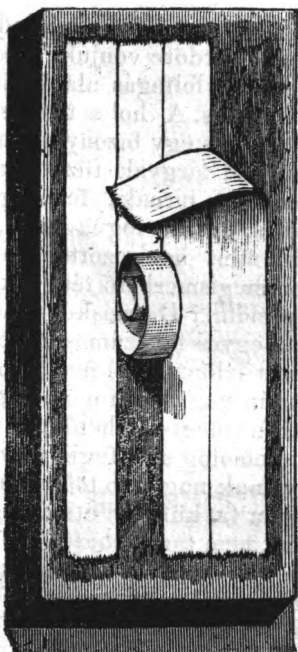
Alkalmat veszünk ezuttal az oltólámpát és annak hasznát is megemlíteni. Ábránk mutatja annak szerkezetét; egyszerűségénél fogva azt minden bádogos könnyen elkészítheti. Haszna leginkább ott tűnik föl, hol az olt-

ványokat summásan készítik, és hől a lámpa segítségével egyszerre és hamarjában be lehet nagyobb számú oltványok sebeit felmelegített oltó viaszkkal ecsetelni.

d) Közép vastagságu szövet.

Szokásban volt eddig a fanemesítésnél kötözőül a hárskötőt használni. Mivel azonban azt tapasztaljuk, hogy a hárskötő részint bevág, s az oltványoknak egyenkénti bemázolása az oltóviaszkkal sok időt kíván; részint pedig az egész nemesítési műtétel körülményessé és hosszadalmassá válik: a gyümölcsész mai nap a beviaszkolást a kötözéssel egyesíté, azt egyszersmind a hársnál alkalmasabb, és ennél aligha drágább anyaggal eszközölvén. — Ócska rongydarabok minden háztartásnál előfordulnak; legyenek azok perká, damisz, v. gyolcs darabok, mindegyik egyenlően használható, ha felolvasztott oltóviaszkkal bemázoltatik. A bemázolt ruhadarabokra reá fagy azonnal az oltóviaszk, mire a mázas ruhák körülbelöl arasznyi széles darabokra vágatnak fel; ezen darabokat kiterjesztjük most egy deszkára úgy, hogy mázuk a deszkát érje (mint ha reá akarnók ragasztani a deszkára), felszelve őket (lásd a következő ábrán) a görbe kertészkes hegyével kis ujjnyi széles darabokra, mellyek az oltóágnak a vadonczczali összekötözésénél szintolly jó szolgálatot tesznek, mint a mázas, ragadós szalagok.

e) Az oltványok jelölésére szolgáló készülék.

Sok kertkedvelő feleslegesnek tartja a kerti tárgyakra nézve a signaturát, mondván: hogy ő bizony keveset törődik a tárgy nevével, csak megfeleljen az tulajdonosa igényeinek. Első tekintetre ebben sok igazság is van, de ha közelebbről vesszük

a dolgot, s leginkább ha a mindennapi tapasztalást kérdőre vonjuk, csakhamar át fogjuk látni e felfogás alaptalanságát, sőt káros voltát is. A hol a természet különböző, de mégis egy bizonyos család sorozatába tartozó tárgyak tüzetesen jellemzett tulajdonokkal birnak, felesleges az illy megjelölés, és ki is fogna buzát, árpát, zabot stb. mint határozottan jellemzett és könnyen megismerhető tárgyakat különösen megjelölni? De máskép van a dolog, mikor az egyes faj számos változványai illy határozott jellemzettel nem birnak, és küllemök után vagy épen nem, vagy csak ritka esetben megismerhetők. A leggyakorlottabb pomolog sem fogja a gyümölcs változványainak nagyobb többségét egyes ágai vagy a fa külleme után megismerni, és ha rendet nem tart, tehát fajt a legnagyobb pontossággal megjelölni nem fogja, könnyen megeshetik rajta, miszerint legjobb barátjának is egy czigányalma ággal fog szolgálni, midőn arany-parmén gallyat akart neki adni. Ki csak háromféle fajta fánál többet bir is, de azokat szoros jelölés alatt nem tartja, már ezerféle kellemetlenség és zavarra bukkan; a ki pedig nagyobb számú gyümölcsváltozványok birtokában van, vagy épen faiskolát tart, az hírét, becsületét és befektetett tőkéjét kockáztatja, hacsak szinte pedant pontossággal a rendet fel nem tartja, mit egyedül csak szorgalmas jelölés utján érhet el.

Csonka e szerint minden készület a famesítésre, ha a pontos megjelölés iránt gondoskodva nincsen. Miért is legyen kéznél egy kis füles kosár, melly két részre van osztva, mint a kés- és kanáltartó kosarak lenni szoktak. Tartsuk kosarunknak egyik osztályában a kést, viaszkot és ojtóágot; másik osztályában a jelölésre szolgáló készületet. A kosár fülére és köröskörül széleire pedig ragasszuk egyenkint a viaszkos kötözőket, hogy azokat szükség szerint gyors használat alá vehessük.

A jelölésre szolgáló készülethez tartozik még egy jó ír-ón, azaz plajbász (Hartmuth 4. és 5-ik száma legalkalmasabb) és apró, 3" hosszú, 1" széles jelfácskák, mellyek — vagy fehér olajos festékekkel, vagy legalább olajjal legyenek bekenve, hogy az eső az írást le ne moshassa. A jelfácskák legjobban készül veres fenyőből; egyik végén legyen átfúrva, legcélszerűbben izzó vastagabb dróttal; ezen lyukba alkalmaztassék vagy olajba mártott spagát, vagy rézdrót, vagy mind a kettő, ahhoz képest t. i. mit vele elérni akarunk. Ha csak ideiglenes p. o. legfeljebb néhány hét vagy hónapra akarjuk hasznát venni a jelfácskának, elégséges a spagát, kivált azon esetben, ha a fácskák semmi mellékágakkal nem bírnak, melly esetben kénytelenek vagyunk a jelfácskát némiképp szorosán rákötni. — Ha huzamos időre jeleljük meg a fát, rézdrót szükséges, mert a spagát egy év alatt lero-

**

had. A drót alkalmazásánál egyebiránt a következőkre okvetlenül ügyeljünk: 1) Szorosan soha se szabad alkalmazni a drótot, mert különben bele növi magát a fába és nyomorékká teszi azt. 2) Drótos jelfát csak ott lehet használni, hol a fácskának alul és felül is ágacskaí vannak, mellyek közé a drót minél lazábban (ha egy ujnyi vastag a fa, a drót legalább 2—3 hüvelyknyi átméretű gyűrüt képezzen,) akasztatik reá, mert csak illy elővigyázat mellett érhetjük el, hogy a drótgűrűn függő jelfácska se az ág vastagára le ne csusszék, hogy ott a drót bele növése által kárt okozzon, se pedig a szél vagy más véletlen által az ág vége felé ne hajtassék, hogy végtérc elveszzen. —

Elvégre azon esetre, ha koronába nemesítjük a fát, —vagy ha fajfákat (Sortenbaum) készítünk, megkivántatik, hogy a jelfácskát a drót mellett még spagáttal is ellássuk, mert villás ága nem lévén a fának vagy ágnak, mellyre nemesítünk, a spagátot igen, de a drótot alkalmazni nem tudjuk. Mivel pedig a nemes ág kifejlődtével villás ágak támadnak, azonnal alkalmazhatjuk a drótkötőt, mire a szükségtelessé vált spagátot, melly nyár közepe táján amugy is már be kezdi magát vágni, sorra fel lehet vagdalni. Ezen egyszerű és épen nem fáradságos eljárással képesek leendünk faiskolánkban a rendet fentartani.

A jelfácskák illy különmemü, és a

szükséghez alkalmazott elkészítése a cse-
lédségnek téli estéken gyakorlandó mulat-
sága levén, sem költség-, sem különös fá-
radságba nem kerül, s nyári időben, midőn
a kertész felette el van foglalva, nagyon
elősegíti a rend feltarthatásának vajmi ne-
héz feladatát.

Meglehet, hogy ezeknek előadásában na-
gyon is kiterjeszkedtünk a kicsinységekig,
de meggyőződésünk- és tapasztalásunknál
fogva egyedül csak ezen kicsinységeknek
méltánylásában találjuk az utat, mellyet
követve egy terjedtebb fanövelében, vagy
akár kisebb gyümölcskertben is, a rendet
lelkiismeretesen fentartani lehetséges.

VII.

A vadoncz rendeltetéséről.

Nem ritkán venni azt észre, hogy leg-
szenvedélyesebb kertbarátok, kik minden
feltűnő pomologiai ritkaság és ujdonságon
mohón kapnak, s az ágakat messzeföldről
is meghozatják, a vadonczok mivoltával i-
gen keveset törődnek. A ki a vadonczok
bőségében nem válogathat, nem sokra fog-
ja vinni dolgát mint gyümölcsész, mert va-
lamint az egyes vadoncz alapját teszi a reá
ojtandó nemes gallynak, úgy képzi a va-
donczok bősége és egészséges volta az e-
gész fanövelének alapját.

De a vadonczok fontosságát csak ak-

kor látandjuk át tökéletesen, ha rendelkezésük felől tiszta fogalommal birunk. Mivel pedig felfogásunk a vadonczok rendelkezése felől azon nézeteknek eredménye, mellyeket a tenyészetű életre nézve általán véve magunkénak vallunk, szükséges, hogy ezen nézeteket, legalább fő vonásaikban e helyt részletesebben érintsük :

A faj feltartására irányzott ösztön a szervezett természetnek sarkalatos szabálya. — Az embernél az alakszerűség legnevesebb módosításai mellett elégitvén kívágait ez ösztön, és hódolván a moral törvényeinek, egy magasztosabb érzés képét ölté magára, mellynek további taglalását, mivel az jelenleg kitüzött körünk határait túlhaladná, ez úttal berekesztjük. — Az állatok főrendjénél életük cyclusának fénypontjait képezvén ez ösztön kielégítése, eredményeire nézve olly magzatokat állit elő egyenesen és befejezett állapotban, mellyek fejlődési fokozatra ugyan igen is, de szervezeti minőségre nézve a szülőktől mit sem különböznek. — Figyelemmel kísérvén a szervezett élet különböző, de lejjebb szálló osztályait, azt vesszük észre, hogy a magzat napvilágot érvén, a szülőktől nem csak fejlődési fokozatra, hanem szervezeti minőségre nézve is különbözik, mint a madarak- és halaknál tojás, pete-alakban. — Ismét lejjebb szállván az állatország alsóbb szervezetű osztályaihoz, lépésről lépésre minden irányban látjuk a nagyobbodó kü-

lönbséget és szervezeti fokozatot a szülőök és magzatok közt, például a kétlakiak-, rovaroknál stb., míg utoljára az állati szervezés utolsó fokaira érvén, a szervezet tökélyének olly elszegényülésére akadunk, mellynél fogva a szülő a magzatnak már többet nem adhat át életműszerbeli hagyományul, mint a mennyivel maga is bír, és szervezési jellemét fentartani képes. Mit sem különbözik már itt a szülő a magzattól szervezési tökélyre nézve, és maga is már legalantabb állván, — csak az anyatest gyurmájának egyszerű felosztásával hagyományozhat magzatának; így a habarcz (Polyp) egyes részei nem különböznek egymástól szervezetre, hanem csak nagyságra. A faj-fentartási ösztön ezen, a növényzeti szervezethez közelített állatokban csak az anyatest egyszerű felosztása által nyilvánul, míg a magzat szervezete, egyszerűségének alsóbb fokozataira süllyedvén le, fentartására egyebet sem igényel, mint alkalmas, a szükség egyszerűségéhez hasonló egyszerűséggel kimért tápszereket, melylyekre a természet általános bőségében, és a magasabb élet salakjaiban könnyen szerttehet. Leérkeztünk evvel a szerves élet lépcsőin szállván le, a tenyész-élet közepe tájára; és körültekintve, azt vesszük észre: mikép a faj-fentartási ösztön azon nyilvánulása, melly a legalsóbb rendű állatoknál (habarczoknál) kivételképen helyet foglal, a szervezett testek e terjedt országá-

ban t. i. a növényzet közt egy sarkalatos természet-törvénynek szerepét öltötte fel.

E szerint tehát minden növény egy habarczot képvisel, melly az anyatest eldarabolásában éri el faja egész minőségére terjedt fentartását, egyebet sem szükségelvén az anyatesttől elszakadt rész élete és egyénisége biztosítására, mint bizonyos egyszerű és természetének megfelelő tápanyagoknak mérsékelt mennyiségét.

Ezen, a természet-szabta törvényen alapszik a növények, és így a nemes gyümölcsfáknak is szaporítása, melly egyébből sem áll, mint egy résznek az anyatesttől elválasztásából, és olly körülmények alá történt helyezéséből, mellyeknél fogva ezen rész természetének megfelelő tápszerekkel érintkezésbe hozattatván, önállóságának fentarthatására képessé tétetik. A természettudománynak jelesen a kertészetnek mai állásánál fogva ezen természeti szabály alkalmazása nem minden növényre terjeszkedik, míg él, de igen is azoknak nagyobb részére, s alig találkozik disznövény, mellyet az ügyes kertész, hozzá alkalmas készüllet mellett, nem csak ágai, hanem minden egyes levelei gyökereztetése által szaporítani nem tudna. Az illy szaporítási készüllet (Vermehrungs-Apparat) semmi egyéb, mint a tenyésztés szokványos és ismert kellékeinek alkalmasb föld-vegyület, és a meleg-, nedvesség, világosság, és levegőnek a szaporítandó növényfaj természeté-

hez gondosan és tudományosan alkalmazott mérséklete.

De térjünk ismét vissza a gyümölcs-fák nemesítésére, és vegyük fontolóra, hogy mi történik tulajdonképen ezen eljárásnál. Nemde itt a szaporítandó fajnak egy — az anya testétől elválasztott csekély részecskéje a vadoncra alkalmaztatván, olly tápszerek, és faja egyéb szükségeinek megfelelő körülmények behatásának tétetik ki, mellyek faji és egyéni szükségeit kielégítvén, őtet képessé teszik, miszerint életét, önállóság folytathassa. Folytatja pedig önálló életét a következő tünetmények kifejtése alatt : mesterséges és figyelmes összeillesztés útján összeérvén az ojt-ág héjja, hánca és fája a vadonc hasonnevű részeivel, és megindulván a tavasz fejlődtével a vadoncznak nedvkeringése, megtalálja a csekély terjedésű és fogyasztású ojtág, életfeltartási ösztönénél fogva, — melly az egész szervezett természetre, tehát ő reá is egyforma erővel hat, — a természetes szükségeit kielégítő tápot, mellynek rendes felvételére azonnal az alkalmas szervnek (organon) fejlődését tűzi ki feladatául. Az utjonnan fejlődött szerv : a forradvány (heg, callus) idoma alatt tűnik fel szemünk előtt, s az nem egyéb, mint gyökér, mellynek a szokott és közönséges szétágazásra azért nincsen szüksége, mivel a már most önálló fácskává alakulandó ojtág a vadonczon, a neki kiválólág alkalmas tápanyagot cse-

kély téren — és így tehát nem szétszórva, mint a földben — öszpontosítva találja.

Az ugynevezett ojtás, nemesítés stb. tehát tulajdonképen nem egyéb, mint kedvelt gyümölcsfajunknak valamely homogén természetű vadfában eszközlött meggyökereztetése.

A nemesítések ez élettani felfogása — mely a sejtelmek vonalán talán felülemelkedik — a következő corolláriumokra vezet: 1-ör kétséget sem szenved, mikép a természeti tudományokra támaszkodó, és ezek alapján előbbre haladó kertészetnek sikerülni fog gyümölcsfahabarczainknak egyes, levágott részeit, azaz ágait más, és egyszerűbb uton is meggyökereztetni, mint az a mostani még is csak körülményes, ugynevezett nemesítési uton történni szokott. 2-ör. Kiviláglik, hogy a fajfák (Sortenbaum) készítésében semmi természet-ellenes nem követtetik el. Mert ha fajfát készítünk, tehát a vadoncz, vagy vadoncznak használt kevésbé nemes fának minden egyes ágaira más más gyümölcsfajtát nemesítünk, az kétség kívül szintolly képes leend, minden egyes fajtát a maga eredeti minémiségében kifejtetni és táplálni, valamint teljességgel sem elméleti sem tapasztalati nehézség nem rejlik abban, hogy egy hasonmínőségű négyszög-ölnyi földön a legkülönbözőbb természetű növényeket termesszünk. Nem növel-e csekély téren ugyanazon földben, a természet maga is különféle növé-

nyeket? És nem mutatja-e rétjeink képe is a legnagyobb különféleséget? És más-e a fajfa, mint vadörzs, mellynek egyes ágain ugyanazon gyümölcsfaj egyes változványai gyökeret vevén, egyéniségük minősége szerint a nyújtott tápanyagot azon mód szerint szívják fel, mint gyökereik azt a földből tennék, ha egyenesen a földben terülnének el? A nyújtott analog tápanyagnak az egyéni szükséghez mért felhasználása és megváltoztatása itt is az egyéni szervezet egyéni működésének feladata.

Tehát miért talál ezek után a kertkedvelők többsége a fajtákban, hol ezerféle nehézséget, hol botrányt, hol csudát? Hisz ennél nagyobb a csuda, ha csekély, ugy szólván ugyanegy térén az aranyértékű buzát, a haszontalan konkolyt, és szinte a mérges belindeket is diszteni látjuk! — vagy ez talán csak azért nem csuda, mert gyermekségünk óta látjuk, vagy — talán figyelemre se méltattuk.

Mi tehát a vadonczt úgy tekintjük mindig, mint alanyt, mellyben a nemes ág gyökeret vevén, tápszereit benne feltalálja; a vadonczt e szerint az ojtóágra nézve nem egyéb, mint valódi szoptatósdajka.

Természetes dolog, hogy az, kinek szoptatósdajkára szüksége van, arra ügyeljen, miszerint a csecsemő sorsát egészséges és jó erőben levő egyéniségre bizza. Nagyon hibásan fognánk tehát eljárni,

ha vadonczokra levén szükségünk, azokat az erdőben keresnök. Az erdőben található vadoncz közönségesen elvénült, gyökereiben hibás és fejlődlen, mert a nagyobb fák árnyékában évekig tengvén, egyéniségének kifejlődésében gátolva lön. Gyökereiben jobbára csonka, fájában a csontkeménységig görcsös, héjában darabos és érdes — alkalmas dajkának aligha választható; nekünk legalább nem kellene. A vadoncz eredetére nézve legyen ugyan a vad természet — vadalma, körte stb. magvából került — fia, mellyet azonban a kertész gondoskodása erőteljes csemetévé növelt, s csak akkor birand bőséges gyökérzettel, szívós fával, sima héjjal, melly levében szintugy uszik, és csak is illy állapotban leend képes szoptatós dajkai feladatának megfelelni, és a ki illy vadonczok birtokában van, — mire szorgalmas magvetés által könnyen szert tehet — nem fogja hiában a fanemesítésre idejét és munkáját vesztegetni.

VIII.

A vadoncznak milly vastagsága kívántatik meg a párosításra?

Legalkalmasabb a vadoncz a párosításra, ha vastagságra az erősebb ludtoll vastagságát tul nem haladja, mert a párosítás műtétele azt tételezi föl, mikép az ojtóg minden egyes része az alanyéival tüké-

letesen megegyezzen, ennél fogva mi sem kívántatik meg jobban a siker biztosítására, mint hogy a vadonc vastagsága a közönséges ojtág vastagságától nagyon el ne térjen.

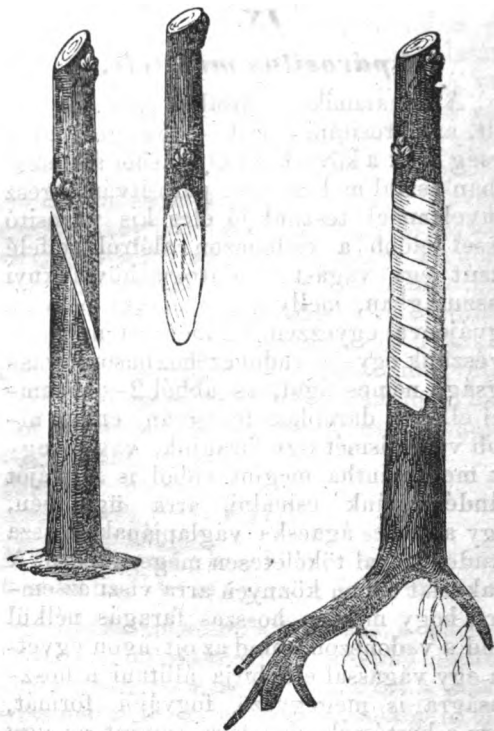
IX.

A párosítás mütétele.

A ki valamikor lúdtollból fogvájót csinált, az párosítani is tud. — Az egész mesterség csak a következő eljárásból áll: szobában asztal mellett ülve párosítván, egész kényelemmel teszünk jó éles kis párosító késsel előbb a vadonczon alólról felfelé rézsút egy vágást, mintegy hüvelyknyi hosszúságban, melly vágás alakra nézve a fogvájóéval egyezzen. Ez megtörténvén, előveszünk egy — a vadonczéhoz hasonló vastagságú nemes ágat, és abból 2—3 szemmel ellátott darabkát levágván, ennek alsóbb végét ismét úgy faragjuk, vagy vágjuk meg, mintha megint ebből is fogvájót szándékoznánk csinálni, arra ügyelvén, hogy a nemes ágacska váglapjának hossza a vadonczéval tökéletesen megegyezzen. A gyakorlat ebben könnyen arra viszi az embert, hogy minden hosszas faragás nélkül mind a vadonczon, mind az ojt-ágon egyetlen egy vágással elő bírja állítani a hosszúságra is megegyező fogvájói formát, vagy a kertészek mondása szerint az úgy nevezett „őz-köröm“ vágást. — Már most

*

meg kell kísérteni, vajjon egymásra illik-e tökéletesen a két váglap, és ha mindenfelől betakarja egymást, azonnal előveszünk egy ojtóviasszal bemázolt rongy-szeletkét, s ezt középtáján, a vágásoknak szinte közepe tájára reá alkalmazván, erősen rátekergetjük.

ugy, hogy a vágások egész kiterjedésükben takarva, ugyszólván bepólyázva (fáslizva) legyenek, és a ragadós ruhaszelet által egyuttal összeragasztva maradjanak. Szükséges még az ojtóág hegyében netalán jelenlevő kis váglapot, melly az ojtóág eldarabolása következtében támadott, egy kis ojtóviasszal bemázolni, s ezzel a párosításnak és így a fanemesítésnek egész műve megtörtént.

Kitetszik e műtétel előadásából, hogy a párosítást csak az ojtóág és vadoncz hason vastagságu átmérője mellett lehet tökéletesen véghez vinni. A tapasztalás azonban azt mutatja, hogy az ojtás megeredésére már az is elégséges, ha az ojtóágnak héjja és hánca a vadonczét csak egyik felől takarja be tökéletesen; ezért lehet sikeresen párosítani még akkor is, ha a vadoncz vastagsága az ojtógallyét egy két vonalnyival túlhaladja is, mivel a nedvek kiizzadmánya (Callus) rövid időre körülforrván a váglapokat, a csekély terjedésű szélességi különbség mellett is megtörténik a végleges egybenölés ugy, hogy már a reá következő nyár közepén a vastagsági különbségnek nyomát sem lehet észre venni.

Mivel azonban vadonczainknak egy része, az egy ujjnyi vastagságot elérve, és így a közönséges ojtóág vastagságát tetemesen túlhaladva, a párosításra alkalmas nem leend, szokásba vétetett a párosításnak

**

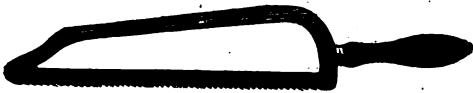
egy igen czélra vezető módosítványa, mely lapozás (Anplattung) neve alatt ismeretes, és következő, a párosításéhoz nagyon közelítő eljárással vitetik véghez.

X.

A lapozás műtétele.

(Anplattung.)

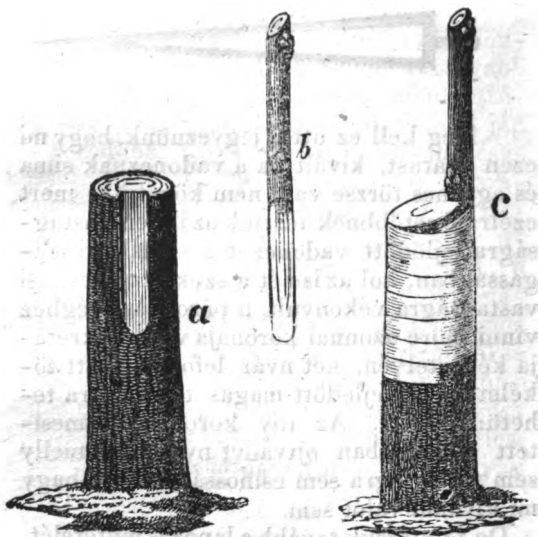
A párosításétól csak annyiban különbözik, a mennyiben a vadoncz vastagabb lévén, mint a gyenge ojt-ág, mindkettőjük megfaragása némi kis módosítással jár. — A vadoncz t. i. a jó éles görbe kertész-késsel (lásd a 29-dik oldalon) vizirányosan (horizontal) vágatik el 3—4 hüvelyknyire a földtől a szabadban, vagy ugyan annyira, ha szobában dolgozunk, a gyökereitől; természetes, hogy ezen levágás ojtó fűrészsel történjék, ha a vadoncz már hüvelyknyi vastagságu, vagy annál is vastagabb volna. — Az első ábra a közönséges ojtó fűrészst mutatja, mellynek vasa 10—15 hüvelyk hosszú, s 6 vonalnyi széles; a második ábrán látható fűrészst némelyek jobban kedvelik.

Meg kell ez uttal jegyeznünk, hogy mi ezen eljárást, kivált ha a vadoncznak sima és egyenes törzse van, nem követjük, mert célravezetőbbnek tartjuk az ilyen vastagságra fejlődött vadonczot 4 – 5 lábnyi magasságban, hol az ismét a szokott párosítási vastagságra vékonyult, a párosítást véghez vinni, mire azonnal koronája vagy bokkrétája képeztetvén, két nyár lefolyta alatt tökéletesen kifejlődött magas törzsű fára tehetünk szert. Az illy koronára nemesített vadonczban ojtványt nyerünk, melly sem tartósságra sem csinosságra nem hagy mi kívánni valót sem.

De folytassuk tovább a lapozás műtételét. — Miután elfürészeltük a vadonczot, (l. a) ábrán) és váglapját éles görbe késsel simára faragtuk, elővesszük a hozzá lapozandó nemes ágat, s azt ismét egyik jól kifejlett szemé alatt mintegy hüvelyknyi hosszúságban

ugy vágjuk el fogvájó alakra, mintha párosításra akarnók alkalmazni, azzal a különbséggel még is, hogy itt a metszés kezdeténél, tehát az alsó szem alatt, keresztben egy, az ojtóág beléig beható vágást ejtven, és ennek mélységéig a fát lefaragván, sarokt képezünk. (l. b) ábrán.)

Az ojtóágnak illy elkészítése után, a vadoncz egyik legsimább oldaláról alólról felfelé, az ojtóág váglapjával hason formájú és terjedelmü szeletkét vágunk le a héjjából,

vagy ha az ojtóág vastagsága, és így a váglap szélessége ugy kívánna, a fájából is (l. a) ábrán), mire rálapozzuk az alany (a vadoncz) ezen váglapjára az ojtóágnak minden irányban megfelelő váglapját, melly rálapozásnál ennek sarka, a vadoncz körlapja felől az ojtóágnak támpontul szolgál, (l. c) ábrán). Ez megtörténvén, a kötözéshez fogunk, melly hasonló módon, mint a párosításnál, ojtó viaszkkal bekenet rongyszéletkével vitetik véghez. Hátra van még a vadoncz körlapjának takaratlan sebjét oltóviaszkkal bemázolni, s ezzel az egész műtét bevégeztetett.

Megjegyezzük ez uttal mindjárt, — mivel a nemesítés sikere jobbra ezen csekélység pontos megtartása által határozatik meg a legtöbb esetben, — hogy a kötözést az ojtványokról le kell szedni, mi helyt azok 3—4 hüvelyknyire kihajtottak. Ha a leoldás későbbben történik, bevág a kötés, mi által előbb utóbb szél prédájává válik az ojtvány, és kitörik.

Ugy látszik, hogy az önfentartási ösztön nemcsak az állatoknál, hanem a növényeknél is helyén van, mert tagadhatatlanul észre lehet venni az ojtványoknál, hogy azokban igen ritkán teszen a szél kárt, mellyek gyenge korukban, midőn a bő levélzet által még neki nem nehezültek, kötelékeikből felszabadultak, mivel a for-

radás (heg, callus), tehát a gyökerek képzése szabad tért nyervén, ezek folyvást abban a mértékben fejlődnek, miszerint a szél hatalma rajtuk erőt ne vehessen.

Rend a lelke mindennek; és azon fatenyésztő, ki ezen igazság gyakorlati alkalmazását minden legcsekélyebb eljárásaira ki nem terjeszti, boldogulni aligha fog. Azért, ha a nemesítés műtételét bevégeztük, eljárásunk tökéletességének csak fele utjára értünk, mert hátra van még oltványainknak pontos megjelelése. Erre vonatkozólag pedig sokkal czélszerűbb a fajoknak egész nevét kiírni, mintsem a megjelelést számokkal tenni. — Példát mondunk reá a tapasztalásból: az arany parmén almának száma cathalogusunkban 129; — Gratzból meghozatjuk a grätzi borsdorfi almát, s ezt is 129 szám alatt kapjuk, és kiültetjük a fát. Két év múlva észreveszszük, hogy fanöveldénkben az arany parmén sorában 3—4 kimaradt vadonc a nemesítésre ismét alkalmas; a sor fajsámának a numerusa 129, tehát a nemesítő, — talán mi magunk is, megbocsátható feledékenységénél fogva, a grätzi 129-ik szám alattlatti fáról vesszük az ojtó gallyat; az ojtványok szépen megerednek, és 3—4 év múlva átadjuk a vevőnek, jó barátunknak, vagy talán magunknak is, s kiültetjük anyafának és szaporitunk róla erősen. Végtére termőre fordul a fa, és szinte boszorkány-

ságnak látszik a dolog, midőn nem arany
parmént, hanem grätzi masánczki almát
terem.

Az egész boszorkányság pedig csak a
számokkali megjelelésben találja egyszerű
és természetes kulcsát, mert hogy talán a
számhoz még Grätz is hozzá volt írva,
azt — kivált ha az eső is lemosta — az ág-
szedő kertész vagy észre sem vette, vagy
reá se figyelt. Ezen két faj pedig már most
annyira összevissza zavarodott a kertben,
hogy egyes példányinak valódiságáról sen-
ki sem kezeskedhetik többé.

Ha tehát illyféle, még a becsület kocz-
káztatásával is járó zavarokat, mellyeknek
a gyümölcsfák kései termésöknél fogva
csak évek multán jöhetünk nyomukra, el-
kerülni akarjuk, ne jeleljük számokkal, ha-
nem a faj egész nevének felírásával; mi
magában időnyerés tekintetéből is igen cse-
kély különbséggel jár. Szükséges ezenkívül
még egy két betűvel az ágküldő nevét is
kitenni.

*XI**

A gyümölcskert és fanövelde to- pographiai rajzáról.

A rendfentartás ügyét tárgyalván, el-
nem mulaszthatjuk ez uttal, a gyümölcs-

kertek és fanöveldek topographiai rajzát is minden rendszerető kertbarátnak felajánlani.

Minden jelelés (etiquettezés), vitessék az véghez habár fából, bádog-, bőr-, vagy porcellánból készült táblácskákon, — készüljön a kötője akár spagát, akár valamely fém drótjából, vagy a legutolsó divat szerint, kautschuk- vagy gutta-perchából, — legyen az írása a legügyesebb calligraph által olajos festékekkel, valamely chemicus tentával, stb. reámázolva, vagy habár bele is égetve, az utoljára mégis vagy elvész, vagy bele növi magát a fába, vagy az idő viszontagságai által olvashatlanná válik. Nagyobbszerű faiskolában, de sokszor kisebb kertekben is, a rendfentartás dolgára nézve kétségbe kellene esni, ha nem maradna fent a kertek és fanöveldek topographicus rajzának könnyü kivihetősége. Kertjének térképét bárki is könnyü szerrel elkészítheti magának, a nélkül, hogy azért a rajzolásban nagy ügyességgel kellene birnia, mert itt nem annyira a csinosság és az arányok lelkiismeretes megtartása vagy eltalálása, mint inkább az egyes fák és fasoroknak pontos feljelölése a czél, mellyet elérni akarunk. A kert vagy fanövelde topographicus rajzának birtokában levén az ember, a jelölések haszontalanságával keveset törődik. Illy rajz nélkül nagyobb kertben avvagy fanöveldeben a ren-

det fentartani akarni, teljes lehetetlen. Tapasztalás után még azt is szükségesnek véljük ide rekeszteni, hogy az illy rajz nagyobb alakban hajtassék véghez, — hogy valamely változás esetére p. o. ha valamely fa kihal, és helyébe mást ültetni kényszerülünk, — a jelölésre helyben ne szükölködjünk. Nagyobbszerű fanöveldekben az illy documéntumnak természetesen nyomatékosabb értéke levén, szükségessé válik, miszerint az legalább is két példányban tartassék.

XII.

Gyümölcs-ismertetés.

Nem egyes kertbarátok számára írunk, kik a tapasztalás és szakirodalom újabb haladásaival lépést tartva, sorainkban újdonságokat lelni alig fognak. Célunk a nagy többség számára törni utat, s azt a gyümölcsstenyésztés elveivel és hasznaival megismertetni. A mai pomologia a gyümölcsnek ezerekre menő válfajait ismeri. Igaz, hogy sok a szemét közte, sok, mit a tapasztalatlanság és szándékos csalfaság tizféle név alatt ajánl s árul; de van sok is, melly után, a régi silányabb fajtákat szivesen oda hagyván, mohón kapna mindenki, ha azt felséges volta szerint ismerné. Meg vagyunk győződve, hogy sok gazda, kinek

fáin — dobzó-szilva alakban terem a hideg-
lelés egész családjá számára, meg nem szí-
velné ezen haszontalanságokat kertjében
vagy szőlő aljában, ha ismerné a számta-
lan nemes szilva-válfajokat, mellyek az őszi
baraczk jóságával vetekedvén, szintazon a
fákon teremhetnének, mellyeknek gyü-
mölcse mai nap — nyavalya.

A nemes gyümölcs megismertetése te-
hát, annak terjesztésére a legbiztosabb al-
kalmat nyújtja; legvilágosabban látjuk ezt
a terménytárlatok eredményeiben. De nem
minden ember módjában van az, hogy a
terménytárlatok tárgyait szemlélhesse, mi-
ért is szükséges, hogy más módokról is
gondoskodjunk, miszerint a nemes gyümölcs
megismertetésére más meg más alkalmakat
nyujtsunk.

Nehéz a gyümölcstenyésztés mezején
tapasztalásokat szerezni, mert majdnem
mathusalemi kor kívántatott arra, hogy
csak néhány száz gyümölcsfajta tökéletes
ismeretére juthassanak. Ezen nehézség fon-
tosságát érezvén Pomona hű barátjai, kü-
lönbféle módok által ügyekestek rajta se-
gíteni.

A törpe fáknek tenyésztése ajánlatott
eleinte e végre, mert ezek korábban terem-
vén, korábban is meghozták az alkalmat a
tapasztalások szerzésére. Segített az aján-

lás, de hagyott is még maga után kívánni valót, mert míg az új fajok napontai szaporodása ugyszólván gőzerői sebességgel haladott, hiában szaladt utána lélekszakadva, de mégis gyalog a tapasztalás.

Ajánlották továbbá a gyümölcsfák növelését cserepekben ; igaz, hogy így még korábban teremnek, s a gyümölcs-ismeret körüli tapasztalás ismét nagyobbat haladott annyira, mintha lóra kapott volna, de hiában, noha a paripa sokba került, a gőzkocsit még se érte utól. S azért sok szenvedélyes pomolog előbb behunyta ö-rökre szemét, mint sem az ígéret országát meglátta volna.

Már magam is csüggedni kezdtem az ígéret országának láthatása iránt táplált reményemben, midőn 1844-ben Oberdieck „Die Probe und Sortenbäume“ című munkácskája megjelent, mellynek utmutatása szerint, ugyancsak tőle meghozatván különbözőféle újabb gyümölcs, leginkább belga fajokat, három próba- vagy fajtát készítettem, e kísérletre szánván két silányabb fajta pyramis alakú nyári körte és egy igen termékeny egészséges fehér pogácsa-alma fát. Az egyik körtefa 35, a másik 75 külön fajtával láttatott el, még pedig minden változtatás nélkül, nyári, őszi és téli körtékkel. Az almára csupa téliekből 119 fajtát alkalmaztunk. A tavasz kedvező volt, s az ojtványok egy kettőt kivéve, ugyszólván mind megeredtek. Második esztendőben a

*

körtéken a tapasztalatlanság hibája nagyon feltűnt, mert a nyári fajok tulnyomóságra vergődvén, a silányabb hajtású télieket majdnem végkép elnyomták. Vigan fejlődtek ellenben, és egyarányosan az alma-fajok. Harmadik évben 7 körte, és 63 almafaj mutatta be első gyümölcsét, s negyedik évben ugyszólván mindnyája termett.

A próba- vagy fajfák czélszerűsége tehát minden kételkedésen túl esik, és noha a találmány nem épen Oberdieck találmánya, még is el kell ismerni, hogy Oberdieck érdeme, hogy ő a fának több fajokkal beoltását tudományos és tapasztalási célok elérésére alkalmazván, azt a pomologiajáték-színvonalán tulemelte, és az egész gyümölcs-szi világot arra figyelmetessé tette, miszerint a fajfák készítése a gyümölcs megismerésére legkönnyebb és kivihetőbb alkalmat nyújt.

Sok critikai és elidegenítő szó érte és éri talán most is a fajfákat, s mivel közönségesen a magyar leginkább attól szokott tartózkodni, mit még nem próbált; szükségesnek véljük, a fajfák mellett még néhány szót emelni, hogy azoknak minél nagyobb elterjedést készíthessünk hazánkban.

A magyar eddigelé nem sokat törődött az utcsinálással, mintha megsugta volna neki valaki, hogy ma holnap vasut és gőzhajó, vagy talán némi magnetico-aëronautoféle communicatio az ilyen költséges külföldi tréfát amugy is szükségtelenné teszi.

— Hála isten a kertészeti tapasztalások megszerzésére is elkerültük a költséges experimentatiót, és a cserépben növelt fák veszélyes kísérletére sem pazaroltuk el erőnket vagy pénzünket, de merjük is ennélfogva reményleni, miképp a gözerői gyorsasággal pomologiai tapasztalásokra vezető fajfáknak elfogadása annál terjedtebb és kapcsolósabb leendő!

E reményben megkísértünk a fajfáknak számos előnyei közül csak néhányat futólagosan kiemelni.

Nem egykönnyen képzelünk gazdát, kinek elegendő ideje és alkalma nem volna, legalább néhány fajfának elkészítésére. A l-k a l m a van igenis, mert kevés házi kertet vagy szőlőt találni, hol néhány silány gyümölcsü, de egészséges fa nem találkozónék, mellyet alanyul használni nem lehetne. E szerint szerezhethet magának a szerényebb sorsu ember is rövid idő alatt széles ismereteket a gyümölcs különbéleségére nézve. Ideje pedig szintén akad minden embernek egy két fajfának elkészítésére, mert ha martius végétől fogva egész aprilis vége felé vasárnap délutánként csak egy-két órát szán is reá ezen mulattató munkára, akár egy esztendő alatt is több száz faj birtokába juthat, és ezeknek termőre történt fordultával, 3—4 esztendő múlva, ugyanannyi faj tökéletes megismerésére. A fajok megszerzése ojtó ágakban sem jár már nehézséggel, mert míg néhány év előtt azokra

**

drága pénzen csak körülményes megrendelés útján tehattünk szert a messze külföldről; 6 krtól egész egy frankig egy fajtát, ide számítván még az agio, és szállítás sokszor tetemes költségeit, most meg lehet azokat a házában akár Majtényről, akár Pestről tőlünk, akár Tarcsáról és még több más helyekről szerezni csekélységért (3—6 kr. egy faj). Tegyük már most, hogy valaki szavaink igazságát és indítványunk könnyű kivihetőségét átlátván, neki indul a fajták készítésének, s folytatja 5—6 esztendeig a kevésbe kerülő kedves tavaszi mulatságot; s tegyük fel, hogy emberünk nem bír se Eszterházy-, se Battyányféle pusztákkal, hanem a mostohább sors csak egy csekély terjedésű, 20—25 fának elégséges kis kerteskére szabta ki dominiumainak határát; de szorgalma és ügyszeretete ime kijátszá a sors mostohaságát, mert szűk határu birtokán s néhány faiban tiz — ártatlan kerti élvezetek közt eltölött — évek után a legérdemesebb és jelenleg legritkább gyümölcsfajokban olly muzeumot birand, millyet akármiféle más természettudományi tárgyra nézve olly kevés költséggel és fáradsággal összegyűjteni teljességgel nem sikerült volna. S aztán még gyümölcs ismerete is mennyire gazdagodott!

Nem szorult ő sem viasz-, sem papirmanché készítményekre, sem költséges, és még is közönségesen természethűtlen rajzokra; mert ha egyszer termett fajtáján a

piros téli Calville, jobban megismeri ő azt egész életére, mintha ezen fajról Ditrich leírását könyvnélkül megtanulta volna.

Ha ezelőtt 10 évvel olly emberrel találkoztunk, ki Párisban, Londonban volt, körül vettük őt, mint valami óperenciás tengeren túl barangolt huszárt, és tátott szájjal fogadtuk leírásait, sokszor meséit; most, mióta gőzerővel utazunk, nemde egy némelly magyar ember jobban ismeri Párist, mint saját megyéjét is, s az óperencián túl járt huszár meséje pedig mai nap már csak a csárdákban akad publicumra.

A mit a gőzerő által elősegített közlekedés geographiai, világismereti, stb. tudásunk terjedésére és szélesítésére eszközölt, ugyanazt eszközölheti gyümölcsészeti ismereteink gyors terjedésére nézve a fajok általános elfogadása és készítése.

Fogadjuk el hálával előbbre haladt korunk áldás eredményeit, akármilyen irányban mutatkoznak is azok. Hogy pedig az új, ha jó, elfogadására annál nagyobb hajlandósággal legyünk, vessünk egy rövid tekintetet a régre, hogy eszünkbe jusson, valljon mi erőfeszítéssel, költséggel és idővesztéssel érték el elődink olly céljaikat, mellyeket mi, miután ész és tapasztalás előttünk az utcsinálási robotot magára vállalta — ugyszólván játszva elérhetünk.

Megemlítők már fentebb, hogy idáig a gyümölcsismereti tapasztalások után törekvő gyümölcsészek nem törődván sem fá-

radsággal sem költséggel, c s e r e p e k b e n növelték különböző fajta fáikat, s ezekre nézve a tapasztalás azt tanúsítja, hogy mutatványkép néhány gyümölcsött 2—3 év mulván teremni szoktak. Mennyi fáradság és költség! Tegyük fel, hogy valaki 100 ilyen cserépben növelt fát észlelés alá veszen, és számítsuk körülbelől fel a költséget: 100 db 14 hüvelyknyi magas, 12 hüvelyknyi széles cserépnek az ára 30 krjával 50 ft. Ez magában ugyan még nem valami ki nem teremthető tőke; de milly sovány azon pomologiai tapasztalás, mellyet 100 db. mellett csinálhatunk, holott a kísérlet alá vendő gyümölcs változványok száma néhány ezerre rug. A ki pedig gyümölcsészi ismereteit cserépfákon hasonló sebességgel, mint a fafákon, akarná gyűjteni, mi végre néhány ezer cserépfát kellene tanulmányozás alá venni, az már magában cserepekre ezeket lenne kénytelen költeni, mi természetesen kevés ember akaratában és lehetőségében áll.

De ez még korántsem főnehézség, s azért tekintsük a fáradságot, melly csak néhány száz cserépfának ápolásával is jár. A telet a szabadon takaró nélkül ki nem állják; tehát kénytelenek vagyunk azokat árnyékos helyen, vagy félszer alatt elásni és levelekkel betakarni. A tavasz fejlődtével a beálló virágzás szellős és napos helyet kíván, de egyszersmind azt is, hogy hideg éjszakák esetére a fácskákat betakarni is lehes-

sen, e végre tehát legalább ponyva s egyéb készület szükséges. A nyár növekedő melegével fél azaz délutáni árnyékot kívánnak, a cserepeket pedig földbe kell eresztetni, hogy hirtelen ki ne száradjanak. De hát az öntözés? Ez néhány száz cserép mellett egy embert folytonosan igénybe vesz, mert ha egyszer kétszer felesleg megöntöztetnek, vagy nehányszor végkép kiszáradnak, vége a gyümölcsnek, mert lehull. Mennyi fáradságot kíván ezen kívül a földnek megújítása, mire közönségesen a fácskák — gyümölcsözés tekintetéből — egy évi pihenést tartanak. Aztán hány cserép törik el a cseléség ügyetlensége által, hánynak dül ki a feneke, hányat repeszt szét a szabadra törekvő gyökér, mikor magát a fenék lyukain átfurja? — De ez még mind semmi sem volna, ha pénzt és fáradságot olly fajokra áldoztunk, mellyek termékenységük által háladosaknak mutatkoznak, mint p. o. az angol téli arany parmen, bredai és hollandi renet stb., de mit szóljunk azon fajokról, mellyek a cserép-tenyésztés mellett rendszeresen időtlen korokban a gyümölcsöt elhullasztják, mint p. o. a muskatal és nemes francia renet, veres téli calville, goesdonki vagy granát renet és számtalan más.

El kell azonban ismerni, hogy az alma átalán véve a cserép-mivelés mellett még meglehetősen diszlik, miután a Szt. Iván alma-tőben olly alannyal birunk, melly egy formán és állandó hajlammal az alma vál-

tozványainak nemesítését felveszi. De nem úgy áll a dolog a körtével. Kevés körte faj tud megbarátkozni igazán a birs-alanynyal, a császár körte és annak mind téli mind nyári változványai ugyan igen is, de ez csak egy család, hát a többi? Ajánlják ezek alá a silányabb növésű vadonczokat, de csak a priori, mert a posteriori azt tapasztaltuk, hogy a silány növésű vadoncz, ha szorgalmas ápolás alá kerül, olly tövérüségre vergődik, mintha azt már ezen állapotjában eredetileg a cserépbe ültették volna. — Ajánlják, hogy a birs-alanyra előbb a császár körtét, és erre azután a körte egyéb változványait nemesítsük. Megy ez, de vesződésre épített vesződés az egész eljárás. — Ajánlják alanyul a galagonyát, de ez meg kerítésbe való nem cserépbe, mert felveszi ugyan a nemesítést szinte mohón, de ághegyeiben gyakran elszárad, s megbánni látszik a nemes körte a reá erőszakolt mesaliance-ot, és kövesedésben ri ki a gyümölcsökből a pórver keveréke. — Hiába tehát a körtére nézve a mesterkélés, és csekély az okulás és fajismeret, mellyet akárki is a cserépmivelés útján e nemre nézve magának szerezhett. — Mi legalább nagyban vallottunk e tekintetben kudarcot.

A csontárokknak cserépbeni mivelése szokatlanabb dolog, részint mivel ezen mivelési mód főterjesztője, Diel, az almárok észlelésével és tanulmányozásával levén elfoglalva, figyelmét ezekre kevésbé ter-

jeszthető ki, részint azért, mivel csak nyári gyümölcsöt foglalván magában, már amugy is csak későbbben kerültek a rendező és rendszeres pomologok figyelme alá. — De járultak ezen okokhoz még mások is: a cseresznye-neműekre nézve hiányzott a törpének alkalmas alany; a barackneműekre nézve hiányzott az alkalom, mivel-hogy Németországban, a tudós pomologok eddigi főhazájában, nem igen találja magát otthonosnak a déliesb természetű barack; a szilva-neműek pedig csak szemünk alatt akadtak Dr. Liegelben tudományos rendezőjökre.

Kitetszik az előadottakból, hogy a gyümölcsfáknak cserépbeni mivélése, tekintve azt, mint eszközt a különböző gyümölcsfajok tudományos vagy népies megismertetésére, a versenyt a fajfákkal korántsem állhatja ki, és párvonalba hozattatván egymással, épen úgy aránylanak, mint gyorskocsi a vasúthoz.

Azonban egészen más itélettel vagyunk felőle, ha a cél, mellyet mivéléssökkel kapcsolatba hozunk, nem a tapasztalás és tudomány bővítése, hanem csak azon önkéntes és aestheticai áldozat, mellyet bennök a kertbarát ezerféle ártatlan és nemes élvezetek becserélése fejében Pomona oltárára leteszen: ah! akkor igenis szószólói vagyunk a gyümölcsfák cserépbeni mivéléseinek; szeretjük színtén némi gúnyos megelégedéssel látni, ha a gyü-

mölcseiben pompázó nemes fatörpe, királyi szerepét a rhododendron v. kaméliák közt diszelegve lejátsza, és nem is tagadjuk, hogy azon esetre, ha valamikor a galanteria ismét erőt venne rajtunk, kézszebbek is lennénk az előttünk kedves lénynek, gyengéd hódolatunk jeléül valamelly gyümölcseiben tündöklő és cserépben növelt gyümölcsfával kedveskedni, mint akármiféle pompás, de mulékony értékű azalea, vagy akár rózsabokorral. És azért fen is tartjuk magunknak az alkalmat, a midőn majd érdekesebb és szükségesebb tárgyaink ritkultával, t. olvasóinkat a gyümölcsfának cserépbeni művelésével — mint a pomologia egyik curiosumával bővebben meg fogjuk ismertetni. Itt azonban a gyümölcsfajok megismertetésének legkönnyebb és czélszerűbb módja levén szóban, kétke-
dés nélkül a faj- vagy próbafák elsőbbsége mellett kell nyilatkoznunk.

XIII.

Próba- vagy fajfák készítése.

Próba- vagy fajfának alanyul alkalmas minden fejlődöttebb kora, de egészséges vadoncz vagy silányabb gyümölcsű ojtvány. Legalkalmasabb a pyramis alakú, s kevésbé a szálás, azért, mert kezelése nehezebb. Tapasztalt dolog levén, hogy a romlásnak induló, de nem fenés fa, koronája letetőztetése által ismét megifjúdott fej-

lődésnek indul, szükség esetében még az illynemű fákat is alávéthetjük kísérletünknek. A nemesítés, párosítás vagy lapozás útján vitetik véghez, és practicus fogásokra nézve csak annyi kiemelendő, hogy vén és vastag ágba soha se nemesítsünk. Ha szálas és már czombnyi vastagságu fát alanyul használni akarunk, szükséges, miszerint azt előbb fiatal ágak hajtására kényszerítsük, mit elérni fogunk, ha ágainak nagyobb részét kora tavasszal elfürészeltetjük. A vékonyabb ágakból azonban egy kettőt meg kell hagyni, nehogy az erőteljes fa, leve özönében megfuljon, és a légköri tápszerekkel és ingerekkel lombzatának legalább egy részével viszonylagos kapcsolatban maradjon.

Miután ezen heroicus eljárás mellett a fán tetemes és terjedt sebeket ejtünk, felmerül a szükség azok begyógyítására, minél fogva egyuttal alkalmat veszünk azon fatapasz készítésének módját itt előadni, melly a fák terjedtebb sebeinek behegesztésére tapasztalásunk szerint legjobb szolgálatot teszen, t. i. a Christ fatapaszának készítési módját.

Végy jó agyagot, a mint azt a téglások vagy gelencserek használni szokták, egy gyermekfőnyire valót, és körülbelöl ugyanannyi fris marhaganajt; dagasztasd össze egy medenczében, és keverj közéje két marokra való jó eltépett marhaszört. A dagasztás addig folytattatik, míg a szőr egyará-

nyos elegyedtével a gyurma egyformaságát el nem érte. Erre közéjé dagasztatik még fél font hígra olvasztott sűrű terpetin, és az illyformán elkészült fatapasz egy faszékba belegyuratván, nedves ronggyal betakarva pinczébe tétetik el.

Több híres fatapaszok ajánltatnak a kertészkönyvekben, mellyeket mi különben tapasztalásból azért nem ismerünk, mivel a fentebbi Christ-féle mindig tökéletesen kielégítette szükségünket.

De térjünk vissza fatörzsünkhöz, melylyet próbafának alkalmazni akarunk. — A lefűrészelt ágaknak sebhelyei Christ-féle tapasszal bekenetnek jól vastagon, és a sűrűen fejlődő fris ágacskákból csak azok hagyatnak meg, mellyek egészséges voltak és helyes állásuk által ajánlkoznak, mivelhogy csak azokban vagyon biztosítva a nemesítés sikere. Hüvelyknyinél vastagabb vén fába, mint már említők, haszontalan minden nemesítés, mert ha megis ered, azt vagy kitöri a szél, vagy nyomorék marad, mert nem győzi beforrni a sebet becsületesen.

Szenvedélyes gyümölcsész, ha meg nem várhatja a tavaszt, megkísértheti ugyan már júliusban a fris és alkalmasint kis ujnyi vastagságot elért ágacskákon a szemzést, természetesen minden egyra egy külön fajtát alkalmazván; de jobban teszi, ha a tavaszt bevárja, mert a szemzések több ízben szükségessé vált utánlátása és pontos jelelése, kissé körülményessé teszi az illy szá-

las fa körül a működést, mit lajtorján állva kell véghez vinni. Azért sokkal alkalmasabb fajfának a pyramis alaku, vagy fél-törzsü (Halhatamm) fa, mellyhez kényelemmel hozzá lehet férni, és tökéletesen meg fog felelni célunknak, ha az már több ízben termett, mert saját kiképzésére nem fordítván több időt, azonnal meg szokta hozni 2—3 évre a próbafajok várt gyümölcsseit. A gúla alaku, meg alacsony törzsü fa ezenkívül még azért is helyesebb — ha különben ezekben válogathatunk — mert könnyebben hozzájuk férhetvén, a majd fejlődő gyümölcsöket kényelmesebben lehet észlelni, szedni, szóval minden előforduló munkát és dajkálást könnyebb szerrel véghez vinni; azért, ha célunknek megfelelő pyramis birtokában vagyunk, áldozzuk fel azt bátran a nemes és eredménydus ezélnak, habár gyümölcse nem volna is utolsó; hiszen 2—3 évre ismét bőven meg hozza a mulékony áldozat kamatját állandóul. —

Próbafákat készítvén, tehát magasabb s tudományos cél után törekedvén jól meg gondolt terv nélkül ne működjünk, s leginkább óvakodjunk attól, hogy a fajokat nagyon szűk térre össze ne halmozzuk; melly hibába a kezdő közönségesen minden kerteszi eljárásnál bele szokott esni, mert csak mindig a pillanathoz ragaszkodván, nem bírja megítélni, hogy a jobban kifejlődött növény milly tágas tért veend igénybe, s

azért mindent kelletinél sűrűbben rak, ültet stb. Vannak ugyan példák, hogy terjedelmes fákra szinte jó sikerrel nemesítettek 2—300 fajtát is, de azért mégis tapasztalás után azt merjük ajánlani, hogy 100 fajnál többet egy, habár jól kifejlett fára, ne alkalmazzunk, mert egész eljárásunknak főbb célja fajismeret levén, leginkább szem előtt kell tartani, miszerint az egyes fajok pontos megjelelése leendő föteendőinknek egyike, minél fogva megkívánatik, hogy minden egyes ágnek jeléhez könnyen hozzá férhessünk.

A pontos megjelelést pyramis alakú fáknál legkönnyebben vihetjük véghez: mert itt az ágak ugyszólván rendszeres modorban nőnek ki az anyatörzsből, egyik a másik felett, és körülötte egy csigamenetet (Schneckenlinie) képezvén. Mi legalább az ilyen alakú fáknál, mellyek épen nem szoktak ritkák lenni, jelölés dolgában igen egyszerűen szoktunk eljárni, minthogy minden egyes ág, alólról felfelé olvasván őket, természetes számát ugysis magával hordja, azaz leszen 1-ső, 2-ik vagy akár 50-ik ág. Ha most a fajfákat készítjük, csak a fa kap általános jelt, p. o. a XI. számot, vagyis ez XI-ik fajfánk. Nemesítés közben pedig próbafáink jegyzőkönyve legyen kéznél, s valahányszor egy fajtát nemesítettünk, azonnal írjuk azt be a lajstromozott jegyzőkönyvbe is, p. o. a XI. próbafát készítjük, és alólról fölfelé, vagy ha tetszik felülről lefelé

olvasva az 1-ső ágra nemesítettük a Napoleon körtét, a 2-ra a brüsseli muskatalt, a 3-ra a Salisburyt stb., mi azonnal a jegyzőkönyvbe beiratik, a nemesített ágakat többé meg sem jelölvén. — Már most ha 2—3 év múlva lelünk a XI-ik próbafánk 3-ik ágán gyümölcsöt, elővesszük a jegyzőkönyvet, és csalhatlanul tudni fogjuk, hogy Salisbury-águnk terem. Ha pedig jegyzőkönyvünket egyszersmind czélszerű rovatokkal elláttuk, p. o. nagyság, alak, szín, érésidő stb. szerint, s ha ezen rovatokat pontosan és lelkiismeretesen be is töltjük, a Salisbury-körte körüli észleletünk a megalapított tapasztalás érvényességére jut, s tiz év lefolyta után és 20—30 próbafa birtokában, alig találандunk Pomona bőség-szaruja fenekén valami ismeretlent vagy újat.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy nem igen találni pyramis gyümölcsfában, mellynek körülbelöl 100, egyenesen az anyatörzsből fejlődött mellékága volna, hanem hogy az egyes erősebb ágak ismét több, 3—4 gallyra osztvák. Ez nem zavarja meg a dolgot, mert az elágazások vagy dél vagy észak stb. felé veszik irányukat, mit könyvünkben hasonlóképen könnyen feljegyezhetünk, p. o. 6-ik ág: délfelől szürke őszi vajkörte, — éjszak felé Diel vajkörtéje stb.

Mivel azonban nem minden ember tehetségében és körülményeiben leend, hogy próbafáinak rendesebb alaku pyramisokat

**

választhasson, reá fog szorulni a tapasztalás után vágó kertbarát, valamely más és kevésbé rendes alaku fát alkalmazván próbafának, a jelfácskákra, miket a próbafák számára egykissé nagyobb figyelemmel kell elkészíteni.

Említettük ugyan már, midőn a fák jelöléséről általában szóltunk, hogy a próbafákra alkalmazandó jelfácskákat nemcsak madzaggal, hanem egyszersmind dróttal is el kell látni, és pedig azon egyszerű oknál fogva, hogy a nyár közepe táján, midőn az ojtóág szemei már villa-alaku ágacskákat képeznek, — az illy levágandó spagát helyébe azonnal a kéznél levő drót léptethessék; de megkívántatik ezen kívül még az is, — minthogy a jelfácskáknak legalább is 10—15 esztendeig akarjuk hasznukat venni — hogy az irás kivehetősége jobban biztossíthatassék, mint ezt irónnal tenni lehet. A ki tehát bizonyos számú, előtte ismeretlen gyümölcsváltozványokat tapasztalati kísérlet alá venni szándékozik, ne sajnálja fáradságát ezen fajok neveit már télen által, s kényelmesen a szobában, terpetin olajjal higitott fekete olajos festékkel a fehérre festett jelfácskákra reáírni. — Tavasszal, mikor a munkához, azaz nemesítéshez készül, kösse az ojtóágakat illető jelfácskájához, és illy egyszerű készület mellétt bizonyosan elkerülendő minden zavart.

Nagyon czélszerű a próbafák készítésénél a fajokat osztályaik szerint az egyea

próba fákra alkalmazni; tehát egyegy fára a kalvilleket, másokra a renetteket, harmadikra a ramburokat stb., és így a gyümölcs minden egyes nemeire nézve. Fő figyelmet kíván erre nézve a kísérlet alá vevendő gyümölcsfajok érés-ideje. Rendszeresen sokkal bujább hajtásuak a nyári fajok, s azért egy fára valók, mert különben erőt fognak venni a gyengébb fejlődésű téli változványokon, s azokat egyenesen el is fognák nyomni. — Cseresznyét meggyel nem kell összekeverni, mert az alanyra kényesek — így rossz termő a meggy cseresznye-alanyon. Cseresznye a meggyen hasonló hibában szenved, v. nehezen ered meg, vagy legalább idomtalan fát képez, mert a nemes ág jobban vastagszik, mint alanya. — Szilva és sárga barack könnyen megered párosítás útján dobzó szilva-alanyon, de a besztercei szilvát sem veti meg alanynak párosítás útján, noha szemzés által azon nem egy könnyen ered meg. Őszi barack számára a próba fák alanyait, szilvát, mandulát, saját vadjai közt találjuk. Gyenge tél után, mikor a gallyak hideg által nem szenvedtek, jól sikerül a párosítás ezeknél is.

Közönségesen azt tartják ugyan az őszi barackra nézve, hogy az csak szemzés útján szaporítható. Hidegebb tartományokban van is ebben igazság, mert fagy által szenvedett ágakkal más gyümölcsre nézve is mesterség volna a megeredés. Annak tudomására, hogy a barackot jó sikerrel pá-

rosítani is lehet, egy életem nem egészen érdektelen jelenete által jutottam, mellyet, mivel több irányu általános érdekekkel is bír, itt közölni nem vonakodom :

Előbbeni lakhelyem szomszédságában lakott jószágán egy gazdag földesur, kinek terjedt kertjei, és benne ritka szépségü és fajú baraczkjai voltak. Mezőföldről (Veszprém megyében) szedte ő ezeket össze költség-kimelés nélkül, de a viláágért sem adott volna ám senkinek is ágaiból szemzés végett; mit kerítésének is meghagyott kenyérvesztés büntetése alatt. Több izben megczirógattam az öreg urat gally végett, de czélt sehogy sem értem, sőt a baraczkfákat azonnal argusi figyelem alá vette, ha én a kertben mulattam. Egyszer, midőn épen alkalmam volt, mint orvosának, háladatosságra lekötni ezen urat, — ismét megújítám kérésemet, és csudálkozásomra avval mentegeté magát, hogy kemény fogadásánál fogva se nekem, se másnak szemző ágakat, nem adhat baraczkjaiból, hanem — tevé hozzá — fogadásom az ojtó ágakra nem terjed ki, s ha azokkal szolgálhatok, szerencsémnek fogom tartani. — Tudta a vén farkas, vagy legalábbbugy vélte, hogy az őszi baraczk ojtás által ugy sem ered meg.

Erre lány telünk következett : martius elején ojtóágért küldtem, és kaptam 18 fajtát a legjobb rendben, és nevökkel ellátva. Éves mandula-vadonczokra párosítottam őket; belőlök néhány egyén elma-

radt ugyan , de végképen egy faj sem veszett el. — Hogy mielőbb czélt érjek , mindjárt helyben hagytam a faiskolában minden fajból egy két fát, és két esztendő mulva bő termésem lett.

Septemberben a baraczk javában érett , midőn eredetők helyéről ismét orvosért küldtek ; a kocsis csósz volt a pusztáról , kit hamarjában küldtek , de ki egyebet sem tudott mondani , mint hogy csak egy fülhegygyel hallotta , hogy valaki a kastélyban beteg. — Falu helyen , uri házakhoz , bizony sokszor hiában is fásasztják az orvost : p. o. ha hat tál étel után az uzsonna nem igen izlik , ha megunták magukat , vagy mikor a 4-ik a tarokban hibázik. Én tehát egész kényelemmel készültem fel , s mivel a baraczk éppen érett , a legjava fajokból egyet-egyet raktam uti tarisznyámba , megmutatandó , hogy Mező-Komáromban sem terem alábbvaló , mint eredetők helyén , a hova érkezésem volt.

A csósznek négy fris lova , csak egy helyre röpitett , de bezzeg itt rosszul álltak a dolgok. Már a falu közepén találkoztam a pappal , ki ur-vacsorai ornátusban térvén vissza a kastélyból , csak úgy némán és véstteljesen integetett feléje. — Nógattam a kocsiszt , és vágatva értem pár percz mulva a kastély udvarára. Ámde itt volt még csak sürgésforgás : talpon az inasok rest serege , a szobákban jeges sajtárok , torna-, eczet-, mustárszag ; a rendetlenül

vetett égyon végig nyujtott nagyságos ur eszmélet nélküli horgyogó alakja; körülötte a könnyező család tagjai, kik közt két collegának aggodalmas areza hideglett.

A csillagok közt azonban máskép vala megírva betegünk sorsa, mint azt rettegve sejdítettük; orvosai igyekezetét áldás kíséré, és más napra reá még bágyadt volt ugyan, de már vidoran jártatá maga körül szemeit. — Szenvedélyes kertbarát lévén teljes életében, társalgási tárgyul barackjaim felemelését választottam, mellyeket a tőle nyert ójtóágak szerencsés elojtásának köszönék, bemutatván egyuttal a velem hozott gyönyörű gyümölcs példányokat is. — Amde a szóródás tárgya rosszul vala választva Betegem eleinte guny-mosollyal kísértette az ősi barackágak ojtás utján történt megeredésének felemlítését, de midőn állításom bizonyításaul gyümölcseiket neki bemutatam, iszonyu indignatióval fordult el a fal felé, és több izben „még ez is hozzá“ morogván, elcsendesedett. — Fél óra mulván hülve és halva találtuk!

Ugy látszik első tekintetre, mintha ezen tragicus episodnak előadása kitüzött tárgyunkkal szorosabb és logikai kapcsolatban nem állana, de mivel a t. olvasót elegendőkép figyelmeztetni alig tudjuk, miszerint sok állítás, mellyek a német és más külföldi, de közönségesen éjszakiabb tartományokban szerzett tapasztalás után, a kertészkönyvekben előfordulnak, mi reánk, dé-

lősb fekvésű magyarokra nézve érvényes-
séggel nem bírnak, szükségesnek találtuk,
másképpen többek közül legalább egy illyne-
mű esetet körülményesebben kiemeljünk.
Ne esküdjünk e szerint az éjszakiabb tarto-
mányokban bármi tekintély által szerzett
tapasztalatok csálhatlanságára, sem egy, sem
más esetben, és igyekezzünk magunk a gaz-
dászati minden egyes ágaira és eljárásaira
nézve eredeti tapasztalásokat szerezni, mert
csak m a g y a r, azaz Magyarországon, tehát
sajátlagos körülményeink közt szerzett ta-
pasztalatok után okulhat igazán a magyar.

Ha az alanyoknak alkalmazandó fákra
nézve tisztában vagyunk, már mártzius kö-
zepén véghez kell vinni a cseresznyeneműek
ojtását, mert ezek későbbre halasztva, ne-
hezen erednek meg; ezekre következnek a
szilva és barackneműek, melyekre nézve
meg azt a megjegyzést kell tennünk, hogy
az ojtógallyak dolgában a legkényesebbek.
Ha ezek t. i. az eltartás alatt csak egyszer is
nagyobb mértékben kiszáradtak, jobb azo-
kat egyenesen eldobni, mint velök hiába
vesződni, és az alanyt elcsonkitni, mert
ha megszívódnak, és összeforranak is, mégis
veszendőbe megy a munka mert szemüket
el szokták hányni. — Almát, körtét egész
favirágzásig és a vadoncz kilevelezése alatt,
továbbá az ojtágak szárazabb vagy hajtottabb
volta mellett is sikeresen lehet párosítani,
szemelőt tartván a már előadott intése-
ket.

A működést mindig felülről lefelé kell véghezvinni, nehogy a munka alatt a már elkészült ojtványokban kárt tehesünk. — A törzsöktől az ágat, mellyre nemesítünk, legalább egy arasznyira meg kell hagyni, hogy a növekedő ojtvány szabadabb állásánál fogva a légkör behatásában részt vehessen. Nagyon sűrűen nem kell alkalmazni az ojtásokat, nehogy egyik a másiknak akadékul essék, s azért a vastagabb ágakat, mint amugy sem alkalmasakat nemesítésre, el kell távolítani. A nemesítés fogásaira, kötözésre és oldásra nézve az általános szabályok érvényessége mit sem változik.

XIV.

Nem változnak-e meg a gyümölcsfaj jellemei a próbafákon?

Ezt kérdezi minden ember, mihelyt próba- vagy fajfát lát, mivel első tekintetre lehetlennék tetszik, hogy annyi különböző tápnedvek egy fábani keringése, s annyi különböző fajok együtt virágzása mellett, zavar és keverék ne támadjon.

Ha emlékezetbe hívjuk élettani nézeteinket, mellyeket az ojtványokra nézve általában véve helyeseknek lenni vélünk, megszűnik a kérdés egyik részének alapossága, mert tudjuk, hogy minden ojtvány gyökeret vevén az alanyban, sajátos életét úgy éli azon, mint ha a földben verte volna

gyökereit, és ennek következtében tápnedveinek készítésére nézve szervezetének sajátosságára utalva, de egyszersmind tökéletesen felszerelve is levén, ezen természetes és organicus feladatának ép abban a mértékben felelhet meg, a melyben akármi másféle önálló növény egy, a sajátlagos természetének kedvező álláshelyen ezen életfeltételeinek és szükségeinek megfelelhet.

A mi a kérdés második részét illeti, t. i. valljon nem fog-e a különböző, ugy szólnán tős szomszédságra szorított fajok együtt virágzása a különböző gyümölcsök jellemei kifejlődésében némi zavart előidézni? Ez már nagyobb fontossággal látszik birni. És valóban a priori nem is lehetne e kérdést helyes lelkiismérettel eldönteni. Mivel azonban erre nézve már tapasztalásokban is bővelkedünk, vesztett a dolog látszólagos nehézségeiből. Ezen tapasztalás ugyanis n e m által nyilatkozik, és azt találja, hogy a próbafán száz bajtársak közt termett Török-Bálint, vagy masánczki alma, minden legkisebb tulajdonára nézve szintolly Török Bálint vagy masánczki, mint az, melly változványa magányosan és elszigetelve álló fáján termett.

Ellenben, hogy mennyire térhet el a próbafának gyümölcsöiből szedett magvak származéka az anya gyümölcs tulajdonaitól, erre nézvé legalább saját tapasztalásom mit sem felelhet, mert adataim nincsenek. Megalapított dolog a gyümölcsész és átalánvé-

ve a kertész előtt, hogy különböző válfajok himpora a jövő nemzedékre változtatólag hat: és ezen tapasztalás eredményeül bírja a kertész, gazda, és átalánvéve a botanicus a természetszülte növény fajoknak ezerféle változványait szántóföldjein, kertjeiben és szőlleiben. Ha pedig az együtt virágzó válfajok himporának más virágok nőzőire való átszállítása, így tehát a fajok keresztezése a fajfák szerkezete által valószínűleg jobban előmozdittatik, mintsem ha ezen keresztezés a szél vagy rovarok, inkább történetes átszállítása útján megy véghez; úgy kétséget nem szenved, miszerint a kertészet a fajfák készítése által tekintetben csak nyerhetett, mert valóban nem alapnélküli a remény, mellynél fogva várhatjuk, hogy a próbafákon termelt gyümölcsök magvaiból, mint a legkülönbözőbb válfajok himporai származványaiból, különböznél különb új gyümölcs-változványok fognak keletkezni. Ez egyébiránt mindaddig csak sejtelem maradand, míg szorgalmas kísérletek útján a tapasztalás színvonaláig felemelkedni nem fog.

Nincs tehát mit késnünk, aggódnunk s kételkednünk a próbafák készítése felől, s kinek érdekében van, miszerint rövid idő alatt gyümölcsismeret dolgában bő és széles tudomást szerezzen, késni nem fog olly eljárást gyakorlatba venni, mellyet 10 esztendeig követvén, pomologiai elkészültség-

re nézve a legjobb kor elvert és tapasztalásait játszva szerheti.

Dr. Entz és társai

pesti fánőveldériben eladásra készen álló gyümölcsfák, gyökeres szőlő-vesszők, angol cserjék, és egyéb kerti növények

lajstroma és árjegyzéke

1854—55. évre.

A fák, venyigek sat. a pesti fánőveldében a kerépesi sorompon kívül a 3-ik telken balra 1853 sz. alatt megtekinthetők, vagyis megrendelhetőek. Ezen kívül bizomány útján M. A. Y. K. A. G. magkereskedő is fogad el megrendeléseket (Feldunasor, Makk- előbb Klopfinger-ház sz. kán a Redout épülettel által-ellenben „a zöld koszorunál.“

A nyalábolás külön, de jutányosan számítatik fel a cseresznyés, szilva, és szőlővesszők, máhába, szalmába, és nyalábolási vászonba is (Packleinwand) fog történni.

ÁRJEGYZÉK PÉNGŐ PÉNZBEN.

Alma, körte, cseresnye, dió magasfr. kr.
fövé, úgy szinte őszi- és kajszinbaraczk, nemkülönb szilva egy és
hárta nemcsitatt és cseréphe alkalmas törpék ára 48 krtól

(Ha márig cserépben tenyésznek, a cserép, nagyságához mérve külön számítottatik).

1 —

két éves ojtványokban, trilage és szabad állásra valóknak darabonként	ft. kr.
Az újdonságok rovatja alatt előforduló őszi-baraczkoknak darabja	— 30
Alma, körte, cseresznye és meggy, pyramis és törpe, ugy szintén laponya és birsfele darabonként	1 —
Ezekből a helyszinén különösen kiválasztott termőfák, ugyszintén a virágbimbós, vagy egyenesen gyümölcsessel megrakott Doucin, vagy A fafáknál, mellyekre 3—12 válfajok vannak nemesítve, és mellyekből 5—6 darab egy egész pomologicus gyűjteményt képvisel, egy—egy válfaj	— 24
A gyökeres szőlővesszőknél, az I-ső osztálybelieknek darabja	— 20
II-ik	— 6
III-ik	— 4
Ugyanezen III-dik osztályból 100 db.	— 2
Angol köszmétének darabja	2 30
Egy ojtóág	— 15
(Ojtóágakra egyedül csak februar hónapban fogadtatnak el, és teljesítettnek a megrendelések.)	— 3

Almák. — Aepfel.

I-ső Osztály. Szögletes vagy bordázott almák. — Kantäpfel.

1. Rend. Valódi Calvillek. — Aechte Calville.

1. Valódi fehér nyári Calvil. — Wahrer weisser Sommer Calville.
2. Csikos sárga őszi Calvil. — Gestreifter gelber Herbst Calville.
3. Piros őszi Calvil, — Rother Herbst Calville.

4. Dantzigi bordás alma. — Dartziger Kantapfel.
  5. Grafensteini alma. — Grafensteiner.
  6. Májpiros málna alma. — Meisner leber-rother Himberapfel.
  7. Csikos téli málna alma. — Gestreifte Winter Himberapfel.
  8. Corten sárga édes téli Calvil. — Corten's gelber süsser Winter Calville.
  9. Sárga téli vagy husvéti Calvil. — Gelber Oster Calville.
  10. Piros téli Calvil. — Rother Winter Calville.
  11. Fehér téli Calvil. — Weisser Winter Calville.
  12. Piros csikos őszi Calvil. — Rother, gestreifter Herbst Calville.
  13. Hó-Calvil. — Schnee Calville.
  151. Possart moszkvai Nalivia. — Possart's Moskauer Nalivia.
2. Rend. Csörgő-almák. — Schlotter-Apfel.
14. Polgár uri alma. — Bürgerherrn-Apfel.
  15. Tisztartói alma. — Amtmannsapfel.
  16. Rhenusi horgas csumáju alma. — Rheinischer Krumstiel.
  17. Berlieni kos-orr. — Berliner Schaafsnase.
  18. Édes király alma. — Süsser Königsapfel.
  19. Téli Postof. — Winter Postoph.
  152. Fehér nyári fűszer alma. — Weisser Sommer Gewürtz-Apfel.

3. Rend. Aranykák. — Gulderlinge.

20. Jersey király alma. — Konigsapfel von Jersey.
21. Angolhoni sárga aranyka. — Gelber englischer Gulderling.
22. Dupla hollandi alma. — Doppelter hollnder.
23. Sárga téli kartauzi álma. — Gelber Winter Karthuser.
24. Sárga nemes alma. — Gelber Edelapfel.
25. Sárga téli aranyka. — Gelber Winter Gulderling.
26. Claudius kora csúcsos almája. — Claudius früher Spitzapfel.
153. Nagy és nemes hercegn almája. — Grosser edler Prinzessinapfel.

II. Osztály. Rózsa-almák — Rosen-Apfel.

- 1-s Rend. Cscsosak, és hosszuksak. — Lnglichte Rosenapfel.
27. Schleswigi eper alma. — Schleswiger Erdbernapfel.
28. Piros bcsi nyári alma. — Rother Wiener Sommer-Apfel.
29. Királyi galamb alma. — Koniglicher Taubling.
30. Fehér rosmarin alma. — Weisser Rosmarinapfel.
31. Czeda vérpiros téli galambkja. — Czedde's blutrother Winter Taubenapfel.

32. Fehér téli galambka. — Weisser Winter Taubenapfel.
 33. Janseni Welten. — Jansen von Welten.
 34. Nyári eperalma. — Sommer Erdbeerapfel.
 35. Folyton virágzó. — Semper florens.
 36. Virginiai nyári alma. — Virginischer Sommer Rosenapfel.

2. Rend. Gömbölyűek és laposak.
 — Kugelförmige u. platte Rosenapfel.

37. Biborpiros téli agátalma. — Purpurrother Winter Agatapfel.
 38. Piros nyári tafotaalma. — Rother Sommer Taffetapfel.
 39. Braunsiliai rózsa-alma. — Braunsilienapfel.
 40. Czigányalma. — Zigeinerapfel.
 41. Schönebecki kora füszeralmája. — Schönebeck's früher Gewürzapfel.
 42. Édes nyári tüzeralma. — Süszer Sommer Gewürzapfel.
 43. Piros téli korona alma. — Rother Winter Kronapfel.
 44. Asztrakáni nyári alma. — Astrakanischer Sommerapfel.
 45. Revali körte alakú. — Revalischer Birnapfel.
 46. Fahéjszínű korona alma. — Zimmtartiger Kronapfel.
 47. Mulóka (Passe pomme d'iver) Herbst Strichapfel.

48. Fahéjazinü csikos nyári alma. — Gestreifter Sommer Zimmtapfel.

III. Osztály Ramburalmák — Rambour-Apfel.

- 1-ső Rend. Bőmagházúak. — Mit weitem Kernhaus.

49. Sándor orosz czár. — Kaiser Alexander von Russland.

50. Herbert fejedelmiforma Ramburja. — Herberst reinettenartiger Rambour.

- 2-ik Rend. Szűk magházúak. — Mit engem Kernhaus.

51. Veres nyári rambur. — Rother Sommer Rambour.

52. Kirke hasonlithatlanja. — Kirke's Sondergleichen.

53. Lüttichi rambur. — Lütticher Rambour.

IV. Oszt. Fejedelmiek vagy királykák. — Reinetten.

- 1-ső Rend. Egyszínűek. — Einfärbige.

54. Aranszin nyári királyka. — Goldgelbe Sommer Reinette.

55. Normanni királyka. — Normannische Reinette.

56. Oberdieck nagy sárga királykája. — Oberdiecks grosse gelbe Zucker Reinette.

57. Angolhoni arany Pepin. — Englischer Goldpeping.

59. Kevi arany alma. — Goldapfel von Kew.
60. Kalvilforma királyka. — Calwilleartige Reinette.
61. Middelburgi fejedelmi. — Reinette von Middelburg.
62. Bredai királyka. — Reinette von Breda.
63. Franczhoni nemes királyka. — Französische EdelreINETTE.
64. Herveg fehér királykája. — Herwegs weisse Reinette.
65. Braddig hasonlithatlanja. — Braddigs Nonpareil.
66. Párisi ramburforma királyka. — Pariser Rambour Reinette.
67. Gaszdonki fejedelmi — Gasdonker Rein.
68. Fehér kenti pepin. — Weisser Kentischer Peping.
69. Királyi fejedelmi. — Königliche Rein.
70. Zöld királyka. — Grüne Rein.
71. Clarevalli királyka. — Rein. von Clarevalle.
72. Windsori királyka. — Rein. von Windsor.
73. Fényes királyka. — Glanz Rein.
74. Nagy angol királyka. — Grosse engl. Reinette.
75. Zöld szedani alma. — Grüner Apfel von Sedan.
76. Blentheimi pepin. — Blentheimer Peping.
77. Német herrnhäusi pepin. — Deutscher Herrnhäuser Peping.
78. Angelhoni köpepin. — Engl. Steinpeping.

79. London pepin. — London Pepping.
80. Credo birsejedelmije. — Credo's Quit-
ten-Reinette.
81. Van Daven cukros királykája. — Van
Daven's Zucker Rein.
82. Valóságos fehér nyári sejedelmi. —
Wahre weisse Sommer Reinette.
154. Göhring sárga királykája. — Göhring's
gelbe Reinette.
155. Hüghe új arany pepinje. — Hüghes
neuer Gold Pepping.
156. Nemes királyka. — Edelkönig.
157. Sorguliet királyka. — Rein, von Sor-
guliet.
158. Szagos sárga sejedelmi. — Muskiste gel-
be Rein.
- 2-dik Rend. Pirosak v. piros ki-
rálykák. — Rothe Reinetten.
83. Angolhezi skarlátpiros nyári parmén. —
Engl. scharlachrothe Sommer Parmaine.
84. Angol körte alakú sejedelmi. — Engl.
Birn Rein.
85. Muskát királyka. — Muskat Rein.
86. Angol királyi parmén. — Engl. Königs-
Parmaine.
87. Loan parménje. — Loans Parmaine.
88. Lapos borstorfi királyka. — Zwiebel-
Borstorfer.
89. Pice borstorfi királyka. — Rother Bor-
storfer.
90. Nemes téli borstorfi királyka. — Edel
Winter Borstorfer-Maschanzker.

91. Csikos csehoni borstorfi királyka. —
Gestreifter böhmischer-Borstorfer.
92. Amerikai állami parmén. — Amerikani-
scher Staaten Parmain.
93. Piros angol téli parmén. — Engl. rothe
Winter Parmain.
94. Karmeliták királykája. — Karmeliter
Rein.
95. Dietzi mandolaizü királyka. — Dietzer
Mandel Reinette.
96. VERNYEGÉS királyka. — Röthliche Rei-
nette.
97. Fűszeres királyka. — Kreiter Reinette.
98. Angol piros citrom fejedelmi. — Engl.
rothe Citronen Rein.
99. Korán termő borstorfi királyka. Neun-
zerling.
100. Csikos sárga parmén. — Gestreifte gel-
be Reinette.
101. Czukros lengyelhoni parmén. — Pohl-
nische Zucker Parmén.
102. Skarlát piros parmén. — Scharlachro-
the Parmén.
103. Pettegetett pepin. — Punktirter Knack-
pepping.
104. Elsazzi piros királyka. — Elsasser rothe
Rein.
105. Landsbergi királyka. — Landsberger
Rein.
106. Schmidtberger piros téli királykája. —
Schmidtbergers rothe Winter Rein.
107. Illatos spanyol királyka. — Spanische
balsam Rein.

108. Széchenyi királykája. — Rein. Széchenyi.
 109. Pfortenhauer „ — Pfortenhauers
 Reinette.
 110. Sikulai alma (Aczéltól.)
 111. Sóvári alma.
 159. A nyalánkság. — Leckerbissen.
 160. Piros kenti pepin. — Rother Kentischer
 Pepping.
 162. Orániai pepin. — Oránien Pepping.
3. Rend. Szürke királykák. Graue
 Reinette. — Lederäpfel.
112. Kormos alma.
 113. Frankhoni szürke téli királyka. — Fran-
 zösische graue Winter Rein.
 114. Hollandi édes királyka. — Holländische
 süsse Rein.
 115. Piros ánizsalma. — Rother Fenchel-
 apfel.
 116. Szerosika. (Therezováczról).
 163. Parker szürke pepinje. Parkers graue
 Pepping. —
- 4-ik Rend. Arany fejedelmiek —
 — Gold Reinetten.
117. Granat fejedelmi. — Granat Rein.
 118. Hoyai arany királyka. Hoyaische Gold
 reinette.
 119. Traver arany királykája. — Traver's
 — Gold Reinette.
 120. Diadalmas királyka. — Triumph. Rei-
 nette.
 121. Korona fejedelmi. — Kronem Reinette.

122. Brühli zöld kurta csomáju alma. —
Brühler grüner Kurzstiel.
123. Királyi piros kurta csomáju alma. —
Königlicher rother Kurzstiel.
124. Rózsaszín kurta csomáju alma. — Ro-
senfärbiger Kurzstiel.
125. Nagy casseli királyka. — Grosse Cass-
ler Reinette.
126. Fromm arany királykája. — Fromm's
Gold Reinette.
127. Orleáni királyka. — Reinette von Or-
leans.
128. Dietzi arany fejedelmi. — Dietzer Gold
Reinette.
129. Angol téli arany parmén. — Engl.
Winter Gold Parmaine.
130. Az elkésett. — Siebenschläfer.

***V-ik Osztály. Csíkos almák. —
Streiflinge.***

1-ső Rend. Laposak. — Platte
Streiflinge.

131. Pogácsa alma.
132. Fehér fűszer alma. — Weisser Meel o-
der Gewürzapfel.

2-ik Rend. Csucsosak. — Läng-
lichte Streiflinge.

133. Nagy rhenusi Bónalma. — Grosser
rheinischer Bohnapfel.

VI. Oszt. Csúcsos almák — Spitz-Apfel.

1-ső Rend. Hosszukásak. — Länglichte.

134. Luiza királynő almája. — Königin Louisens-Apfel.

135. Nagy téli fleini alma. — Grosser Winter Fleiner.

136. Véralma. — Blutapfel.

2-dik Rend. Hengeralakúak. — Walzenförmige. Spitzäpfel.

137. Hengeralma. — Walzenapfel.

VII. Osztály. Laposkák. — Platt-Apfel.

1-ső Rend. Tisztán laposak. — Rein Platte.

138. Török-Bálint. — Türkischer Weinling.

139. Fehér őszi pogácsa alma. — Weisser Herbst Stettiner.

140. Viasz alma. — Wachsapfel.

141. Fehér téli tafota alma. — Weisser Winter Taffetapfel.

142. Fehér nyári tafota alma. — Weisser Sommer Taffetapfel.

143. Barátalma. — Mönchapfel.

144. Székely alma.

145. Tót alma.

146. Tartós wilkenburgi alma. — Wilkenburger Währapfel.

147. Pásztor alma.

161. Három évig tartó pogácsa alma. —
Drei Jahre dauernder Mutterapfel.

2-dik Rend. Gömbölyűek. -- Ku-
gelförmige.

148. Fachingi üveg alma. — Fachinger
Glasapfel.

149. Paradicsom alma.

150. Színes prágai alma. — Bunter Prager.

164. Szulingi alma. — Sulinger apfel.

Az V-ik osztálytól végig nem ajánlja
annyira a fajokat a gyümölcsök finomsága,
mint a fák tartóssága, termékenysége, és a-
zon körülmény is, miszerint ezen fajok so-
ványabb földben is vigan szoktak tenyészni.

Körték. — Birnen.

1. Rend. Nyáriak. — Sommerbirnen.

1. Knoop ananász körtéje. — Knoops Ana-
nasbirn.

2. Augustusi vajkörte. — Augustbirn.

3. Stuttgarti kecskeör. — Stuttgarter Geis-
hirtbirne.

4. Zöld Hoyerswerdi körte. — Grüne Ho-
yerswerder.

5. Zöld nyári Magdolna. — Grüne Magda-
dalenenbirne.

6. Egy évben kétszer termő muskotál. —
Zweimal tragende Muskateller.

7. Királyi muskotál. — Königs-Muskat.

8. Róbert muskotálja. Roberts Muskateller.

9. Nyári Robin. — Sommer Robine.

*

10. Rheimsi ruslet. — Rousselette von Rheims.
11. Kis nyári muskotál. Sieben ins Maul.
12. Takaré kőrte. — Sparbirn.
13. Piros nyári czukros kőrte. — Rothbackige Sommer Zucker Birn.
41. Angeline.
42. Baranyai nyári muskotál.
43. Barnapiros nyári ruslet. — Braunrothe Sommer Rousselette.
44. Bresti vajkőrte. — Schmalzbirne von Brest.
45. Brieli narancs kőrte. — Brieli Pomeranzenbirn.
46. Főherczegi kőrte. — Erzherzogsbirn.
47. Kanczellárkőrte. — Kanzler von Holland.
48. Ilona kőrte. — Sommer Alentbirn.
49. Knoop fahéjillatu nyári kőrtéje. — Knoops französische Zimmbirn.
50. Koralpiros narancs kőrte. — Korallenrothe Pomeranzbirn.
51. Leányczomb. — Frauenschcnckel.
52. Mayr korai vajkőrtéje. — Mayr's frühe Butterbirn.
53. Meissner lapos kőrtéje. — Meissners Zwiebelbirn.
54. Némethoni bergamot. — Deutsche National Bergamotte.
55. Nyakacska.
56. Nyári esperest kőrte. — Sommer Dechantsbirn.
57. Nyári petekőrte. — Sommer Eierbirn.
122. Knoox.
123. Nyári ambrette. — Sommer Ambrette.

124. Pio IX.

58. Pettegetett nyári tövis. — Punktirter Sommer Dorn.
59. Piros bergamotte. — Rothe Bergamotte.
60. „ és édes citrom körte. — Rothbackige Citronatbirn.
61. Piros nyári tövis. — Rother Sommerdorn. —
62. Rousseline.
63. Sárga nyári uri körte. — Gelbe Sommer Herrnbirn.
64. Szikler vajkörtéje. — Sieklers Schmalzbirn.
65. Sávári körte Adlitzról. — Salzburger Birne.
66. Sz. Ivánkörte. — Johanní Birnchen.
67. Pompázó körte. — Paradebirn.
68. Volkmarzi körte. — Volkmarserbirn.

2. Rend. Ősziek.

14. Zöld őszi czukros körte. — Grüne Herbst Zuckerbirn.
15. Udvarnoki körte. — Truchsess.
16. Schönert omsevitzi vajkörtéje. — Schönererts Omsewitzer Schmalzbirn.
17. Őszi citrom körte. — Herbst Citronenbirn.
18. Oken.
19. Sándor orosz czár. — Kaiser Alexander von Russland.
20. Hardenpont izletese. — Hardenponts Leckerbissen.

21. Capiaumont őszi vajkörtéje. — Capiaumonts Herbst Butterbirn.
22. Császár körte. — Kaiserbirn.
23. Napoleon vajkörtéje. — Napoleons Butterbirn.
24. Szürke őszi vajkörte. — Grüne Herbst Butterbirn. — Isambert.
25. Burghardt vajkörtéje. — Burghardts Butterbirn.
26. Brüsseli muskotál. — Brüssler Muskateller.
27. Lamotte vadencza. — Wildling von La Motte.
69. Aari fontos körte. — Aarer Pfundbirn.
70. Blumenbach vajkörtéje. — Blumenbachs Butterbirn.
71. Bose kobakkörtéje. — Boses Flaschenbirn.
72. Csikos őszi körte. — Schweitzerhohn.
73. Fehér hosszúkás esperest körte. — Lange, weisse Dechantsbirn.
74. Hosszu zöld őszi körte. — Lange grüne Herbstbirn.
75. Mezőkomáromi vajkörte.
76. Normanni vajkörte. — Normännischer Butterbirn.
77. Római vajkörte. — Römische Schmalzbirn.
78. Róma királya. — König von Rom.
79. Rozsdás vajkörte. Rostfärbige Butterbirn.
80. Salisbury.
81. Szürke esperest körte. — Graue Dechantsbirn.

82. Wittenbergi harangkörte. — Wittenberger Glockenbirn.
83. Isambert zöld. — Grüner Isambert.
125. Kick kobakkörtéje. — Kicks Flaschenbirn.
126. Veres őszi vajkörte. — Rothe Herbstbutterbirn.
127. Sz. Vincenti rousselette. — Rousselette von Vincent.
128. Szürke muskotál. — Gruee Muskateller.
129. Comperette.
130. Montigni vadonc. — Wildling von Montigni.
131. Belle Heloise.
132. Capsheaf körte.
133. Poire Asthon Town.

3. Rend. Téli körték. — Winterbirnen.

28. Főherczeg Károly téli körtéje. — Erzherzog Carls Winterbirn.
29. Egri körte. — Virguleuse.
30. Soutmann.
31. Diel vajkörtéje. — Diels Butterbirn.
32. Korona örökös Ferdinand. — Kronprinz Ferdinand v. Östreich.
33. Carolina Amalia herczegnő. — Herzogin Carolina Amalia.
34. Coloma ritka téli becse. — Colomas köstliche Winterbirn.
35. Colmár — Mannabirn.
36. Colmár Neil.
37. Lauer angolhoni husvéti vajkörtéje. — Lauers engl. Oster Zucker Birn.

38. Coloma téli vajkörtéje. — Colomas Winter Butterbirn.
39. Csikos téli bergamotte. — Gestreifte Winter Bergamotte.
40. Hardenpont téli vajkörtéje. — Hardenponts Winter Butterbirn.
81. Angolhoni hosszu, zöld téli körte. Engl. lange grüne Winterbirn.
85. Bergamotte Bugy.
86. Campervenus.
87. Chaumontelli vadoncz. — Wildling von Chaumontel.
88. Crassanne.
89. Cserlevelü császár körte. — Kaiserbirn mit dem Eichenlaub.
90. Devitte János. — Johann Devitte.
91. Fehérvári téli körte. — Weissenburger Butterbirn.
92. Fortunée. — Glücksbirn.
93. Fürst Ödön téli körtéje. — Eugen Fürsts Winterbirn.
94. Gróf Sternberg téli vajkörtéje. — Graf Sternbergs Winter Butterbirn.
95. Grumkovi téli körte. — Grumkowner Winterbirn.
96. Hildegarde.
97. Jó Luiza — Gute Luise.
98. Kalvilkörte. — Calvillebirn.
99. Olaszthoni téli bergamotte.
100. Peteforma Ágostonkörte. — Eiförmige Augustine.
101. Pisztráng körte. — Forellenbirn.
102. Podiebrad György. — Georg Podiebrad.

103. Preul Colmárja. — Colmar Preul.
 104. Schönlin téli körtéje. — Schönlin's Stuttgarter späte Winterbirn.
 105. Suleri téli bergamotte: — Bergamotte von Soulers.
 106. St. Germain.
 107. Szagos téli petekörte. — Müskirte Winter Eierbirn.
 108. Szászihoni téli körte. — Sächsische lange Winterbirn.
 109. Szürke téli Bergamotte. — Graue, runde Winter Bergamotte.
 110. Téli esperes körte. — Winter Dechantsbirn.
 111. Téli Ambrette. — Winter Ambrette.
 112. Téli muskotál körte. — Winter Muskateller.
 113. Téli szépség. — Schönste Winterbirn.
 114. Téli tövis. — Winter Dorn.
 115. Trombita körte. — Trompetenbirn.
 116. Vadász körte. — Jägerbirn.
 117. Van Mons téli vajkörtéje. — Van Mons Winterbirn.
 118. Vásáros körte. — Marktbirn.
 119. Walter Scott.
 120. Zöld husvétii ezukros körte. — Grüne Oster Zuckerbirn.
 121. Zöld téli pásztor körte. — Grüne Winter-Hirtenbirn.
 134. Angol királynő. — Engl. Königin.
 135. Szürke téli körte. — Graue Winterbirn.
 136. Herczegi asztal-ék. — Fürstliche Tafelbirn.

137. Téli narancskörte. — Winter Pomeranzenbirn.
 138. Nagy téli cukros körte. — Grosse Winter Zuckerbirn.
 139. Soldat laboureur.
 140. Schmiedtberger téli vajkörtéje.

B a r a c z k o k.

I. Oszt. Őszi baraczkok. — Pfirsiche.

A) Csoport. Szőrös vagy gyapotos bőrűek. — Wollige Pfirsiche.

1. Sorozat : Magvaválók. — Kerngeher. — Péches.
1. György király. — König Georgs Pfirsich.
  3. Piros Magdolna. — Rothe Madelaine.
  6. Nemes baraczk — Edelpfirsich.
  7. Szép perui baraczk. — Schöne Peruanerin.
  8. Venus emlő. — Teton de Venus.
  9. Katalin baraczk. — Katharinen Pfirsich.
  10. Fromentini borizü. — Weinhafte Fromentiner.
  11. Charlestowni ananász. Charlestowner Ananas Pfirsich.
  12. Vérbaraczk. — Kardinal Fürstenberg.
  14. Korán érő nemes. — frühe Edelpfirsich.
  15. Pereszlényi magvaváló. — Pereszlényer Pfirsich.
  16. Bourdine.
  17. Double de Troyes.
  19. Cheuvreusse hative rouge. — Frühe Peruanerin.
  20. Korai bibor. — Frühe Purpurpfirsich.

21. Olasz baraczk. — Italienische Pfirsich.
23. Nagy kedvencz. — Grosse Lieblingsoder Lackpfirsich.
26. Nagy virágu kanczellárnó. — Kanzlerin mit grosser Blüthe,
27. Csodaszép. — L'admirable.
28. Fehér Magdolna. — Weisse Madelaine.
30. Cheyreusse hative blanc. — Frühe weisse Peruanerin.
31. Szép szépség.
32. Mindszenti baraczk. — Allerheiligen Pfirsich.
33. Király baraczk. — Königs Pfirsich.
34. Szép őrnó. — Bellegarde.
35. Muskotal. — Muskateller Pfirsich.
36. Kései bibor. — Späte Purpur Pfirsich.
37. Korai piros. — Rothe Frühpfirsich.
48. Későn érő hegyi. — Späte Berg Pfirsich.
49. Festetits Antal.
50. Kanczellárnó.

2-ik Sorozat. Magva nem válók, duráncziak. —
Härtlinge — Pavies.

2. Korán érő piros duránczi. — Rother Früh Härtling.
22. Mező-Komáromi duránczi.

B) Csoport. Sima, meztelen bőrűek, kopasz baraczkok. — Nackte Pfirsiche.

1. Sorozat. Magva válók. Violányok. — Violettes ou Nectarines.
4. Kopasz sárga violány. — Jaune lise.
41. Kora nagy violány. — Grosse Violette.

47. Fehér violány. — Weisse Nectarine.

2. Sorozat. Magva nem válók, kopasz duráncziak.
— Nackte Duranzen.

18. Piros kopasz muskotál duránczi. — Rother nackter Muskateller Härtling.

Ujdonságok Novitäten.

42. Pavie de la Pompone.

43. Galande ou grosse noir de Montreuil.

44. Pavie de la Madelaine.

46. Bourdine de Narbonne.

51. Belle de Malthe ou de Paris.

52. Avant péche blanc.

60. Montreuil.

61. Belle de beaucair.

62. Belle de Tillemont.

64. Madelaine de Courson.

II Osztály. Sárga baraczkok. — Aprikosen, Marillen.

1. Ananasz kajszin. — Ananasz Aprikose.

2. Nancy baraczk. — Aprikosen v. Nancy.

3. Angoumois „ — „ Angoum.

4. Liebbald baraczkja. — Liebbalds Aprikose.

5. Magyar sárga baraczk. — Ungarische oder Oedenburger Aprik.

6. Kis fehér korán érő sárga. — Kleine weisse frühe Aprik.

7. Ambrosia sárga. — Ambrosia Aprikose.

8. Fekete kajszin. — Schwarze Aprikose.

Szilvák. — Pfaumen.

1. Nagy angol szilva. — Grosse engl. Zwetschke.
2. Augustusi. — August Zwetschke.
3. Átlátszó. — Durchsichtige.
4. Berleps Reine Claudeja. — Von Berleps Reine Claude.
5. Braunai sz. iványi szilva. — Braunauer Johanni Pfaume.
6. Cyprusi tojás alakú. — Cyprische Eierpfaume.
7. Downton császár szilvája. — Downtons Kaiserin.
8. Fehér Diaprée. — Weisse Diaprée.
9. Frankfurti szilva. — Frankfurter Zw.
10. Gonne zöld Reine Claudeja. — Gones grüne Reine Claude.
11. Hosszúkás violaszín magva váló. — Lange violette Damascene.
12. Hiacinth szilva. — Hyacinth Pfaume.
13. Isabella „
14. Jackson „
15. Kajszinforma sárga szilva. — Gelbe Aprikosen Pfaume.
16. Korai kajszinforma. — Frühe Aprikosenpf.
17. Korai uri. — Frühe Herrn Pfaume.
18. Kései Perdrigon. — Später Perdrigon.
19. Koch sárga kései magvaválója. — Kochs gelbe späte Damascene.
20. Kircke.

21. Kései király szilva. — Spate Königs pflaume,
22. Kék tojás alakú. — Blaue Eier Pfl.
23. Liegel szilvája. — Liegels Pflaume.
24. Mayer király szilvája. — Mayers Königs pflaume.
25. Mamelomrel.
26. Mongeroni magvaváló. — Damascene von Mongeron.
27. Nikitai király szilva — Nikitauer Königs Pflaume.
28. Normanni Perdrigon. — Normännischer Perdrigon.
29. Nagy czukros szilva. — Grosse Zuckerzw.
30. Olasz szilva. — Italiänische Zwetschk.
31. Ringló közönséges. — Grüne gewöhnliche Reine Claude.(Regina Claudia).
32. — Ringló extra. — Reine Claude extra.
33. Ringló apró sárga. — Kleine gelbe Reine Claude.
34. Rudolf szilvája. — Rudolchs Pflaume.
35. Sárga Mirabella. — Gelbe Mirabelle.
36. Svaitzi szilva. — Schweitzer Zwetschke.
37. Sz. iványi szilva. — Johanni Zw.
38. Schumal szilvája. — Schumals Pflaume.
39. Sárga Káta. Gelbe Katharinenpflaume.
40. Fehér szüz leány. Weisse Jungferpfl.
41. Szines Perdrigon. — Bunter Perdrig.
42. Szép riomi szilva. — Schöne von Riom.
43. Veres Diaprée. — Rothe Diaprée.
44. „ Nectarin. — Rothe Nectarine.
45. „ Perdrigon — Rother Perdrigon.

46. „ kajszinforma szilva. Rothe Apr. Pflaume.
47. Violaszin császárszilva. — Violette Kaiser Pflaume.
48. Violaszin jerusalemi. — Violette Jerusalem Pflaume.
49. Kései magva váló. — Späte Damascene.
50. Violaszin Ringló. — Violette Reine Claude.

Cseresznyék. — Kirschen.

A) Cseresznyék. — Süßkirschen.

1-ső Rend. Lány cseresznyék — Süßkirsche.

- 1) Brodán korán fehér cseresznyéje. — Brodians frühe weisse Herzkirsche.
- 2) Buttner fekete cseresznyéje. — Buttners schwarze Herzkirsche.
3. Downton cseresznyéje. — Downtons Kirsche.
4. Fraser tatár cseresznyéje. — Frasers tartarische Herzkirsche.
5. Hybride de Laeken.
6. Lutza cseresznye. — Luzienkirsche.
7. Monstreuse de Bavay.
8. Sárga lány cseresznye. — Goldgelbe Herzkirsche.
9. Werder korai fekete cseresznyéje. — Werdershe frühe schwarze Herzkirsche.

*

10. Winkler.fehér cseresznyéje. Winklers
weisse Herzkirsche.

2-ik Rend. Ropogó cseresznyék
--- Knorpel Kirschen.

11. Baltavári ökörszem. — Riese von Bal-
tavár.

12. Esperin ropogóssa. — Esperins Knor-
pel Kirsche.

13. Fromm ropogósa. — Fromms^bKnorpel
Kirsche.

14. Tarka ropogós cseresznye. Roth me-
lirte Knorpel Kirsche.

15. Zalai ropogós cseresznye.

Meggyek. — Sauerkirsche oder Weichsel.

16. Angoulémi hercegnő. — Herzogin v.
Angouléme.

17. Bettenburgi meggy. — Bettenburger
Natte.

18. Bokros meggy. — Straussweichsel.

19. Duplázott „ — Doppelte Natte.

20. Füredi spanyol meggy. — Füreder
spanische Weichsel.

21. Korán érő hólyagos meggy. — Frühe
Schatten Morelle.

22 Korán érő spanyol meggy. — Spani-
sche Frühweichsel.

23. Liegel korai spanyol meggy. — Lie-
gels spanische Frühweichsel.

24. Lipót meggy. Leopoldi Kirsche.

25. Majusi meggy. — Maykirsche.

26. Nagy Gobbet. — Grosser Gobbet.
 27. Nagy hólyagos. — Grosse Glaskirsche.
 28. Szalabéri hólyagos. — Szalabérer
früh Amurelle.
 29. Szívforma meggy. — Herzförmige
Weichsel.
 30. Welsi spanyol meggy. — Welserkirsche.

Lasponyák. — Mispeln.

1. Nagy kerti lasponya. — Grosse Gar-
ten Mispel.
 2. Magnélküli lasponya. Mispel ohne
Kern.
 3. Hollandi lasponya. — Holländische
Mispel.
 4. Oriás lasponya. — Riesen Mispel.

Birsfajok. — Quitten.

1. Portugali birskörte. — Portugiesische
Quitte.
 2. Tordacsi birsalma. — Apfelquitte von
Tordác.

Diófák. — Nussbäume.

Nagy fajta és puha héju. — Grosse weich-
schalige Nüsse.

Szőllőfajok. — Wein-Sorten.

I. Osztály.

- a) Finom és ritkább fajok. — Ausgewählte und
seltene Sorten.
 1. Isabella gömbölyű kék. — Blaue runde
Erdbeertraube.

2. Isabella piros. — Rothe Erdbeertraube.
3. Isabella hosszukás. — Länglichte Erdbeertraube.
4. Sýrmiái szagos. — Muskat von Sýrmien.
5. Ropogós szagos. Krachmuskat.
6. Tüskés púpu zamatos kecskececscsü. — Müskirte Geisdufte.
7. Alexandriai szagos fehér. Weisser müskirter Alexandriner.
8. Alexandriai szagos kék. — Blauer müskirter Alexandriner.
9. Szagos gyöngy szólló. Chasselas blanc musqué. — Weisser muskirter Gutedel.
10. Piros gyöngy szólló. — Rother Gutedel.
11. Szagos királyszólló. — Passa tutti.
12. Bergamotte szagos.
13. Piros francia szagos — Frontignac rother Muskat.
14. Barna szagos. — Brauner Muskat.
15. Magnélküli perzsiai. — Persische Sultantraube.
16. Magnélküli corinthusi nagyszemü. — Grossbeerige Corinther Sultantraube.

II. Osztály.

Asztali fajok. — Tafel-Sorten.

17. Fehér ökörsem. — Weisses Ochsenauge.
18. Malaga.
19. Fehér gyöngy szólló. — Weisser Gutedel (Chasselas blanc).
20. Trollingi kék. — Blauer Trollinger.

21. Somszólló sárga. — Gelbe Tiendltr.
22. Somszólló kék. — Blaue „
23. Kecsecsecsú piros. — Rothe Geisd.
24. „ kék. — Blaue „
25. Fekete szagos. — Schwarzer Muskat.
26. Fehér „ — Weisser „
27. Burgundi kék. — Blauer früher Bur-
gunder.
28. Oporto.
29. Bogdányi dinka.
30. Fehér damaskusi. — Weisser Damas-
cener.
31. Tramini piros.
32. Decandolle. — Rothe Riesentraube.
33. Bakator (érmelléki).
34. Spanyol mazsola. — Spanische Zi-
bebe.
35. Burgundi muskotál. — Burgunder
Muskat.
36. Korán érő hamvas. — Frühe Schat-
tentraube.
37. Fúrmony. — Wachtelei.
38. Zöld frankenthali. — Grüner Fran-
kenthaler.
39. Festő szőlő. — Blauer Färber.
40. Hamvas szőlő. — Aschfarbe Traube.
41. Fehér burgundi. — Weisser Burgund.
42. Ferdinand szőlő.
43. Verseczi fehér. — Weisse Wersch.
44. Jakab szőlő. — Jakobi Traube.
45. Bábó szőlő. — Babo Traube.
46. Corsikai piros. — Rother Corsikaner.

III. Osztály.

Bornak valók. — Keltertrauben.

47. Gohér vagy bajor fehér. — Weisse Augster.
48. Gohér vagy bajor kék. — Blaue Aug.
49. Budai kadarka. — Uva Carthagena.
50. Veres dinka. — Rothe Gewürztraube.
A budaiaknak rother Muskateller.
51. Zöld dinka. — Weisse Dinka. — Hibá-
san grüner Muskateller.
52. Kövi dinka.
53. Sárfehér.
54. Rakszöllő. — Silberweiss.
55. Budai kis fehér. — Kleinweiss. A Riez-
ling család tagja; minőségre kevesbet
ér annál; mennyiségre sokkal többet.
56. Mézes szöllő. — Hönigler.
57. Juhfark. — Langstingler.
58. Hólyagos furmint (hegyaljai)
59. Sexárdi kadarka.
60. Riezling fehér rajnamelléki.

**Angol kőszméte vagy csipkeszöllő. —
Englische Stachelbeere.**

***Madár-, egész galambtojásnyi
nagyságúak.***

a) Sárgák. — Gelbe.

1. Yellow-Ball. — Gelbe Kuchel.
2. Bradshaws yellow top. — Bradshaw's
Gelbkopf.

3. Ryder's Limon. A bókör törpécske's gyümölcse némellykor a pirosva átvaltozik.
4. Dyxon's golden yellow. — Dyxon's goldgelbe Stachelbeere.
5. Smiths sparkels. — Smiths funkelnde Stachelbeere.
6. Williamsons yellow Hornet. — Williamsons gelbe Wespenbeere.

b) Veresek. — Rothe.

7. Adam's Cheshire Scherif. — Adams Landvogt von Cheshire.
8. Dicksons Saphir.
9. Elliots red hot bal. — Elliots rothe Feuerkugel.
10. Hector.
11. Mellings crown bob. — Mellings hängende Krone.
12. Howleys Lord Wellington.
13. Red Turkey. — Türkische rothe Stachelbeere.

c) Fehéressek. — Weisslichte.

14. Cromtons sheba Queen. — Königin von Seba.
15. Button's silver heels. = Buttons Silberknopf.

d) Zöldek. — Grüne.

16. Blackleys Chisel. — Blackleys grüne Stachelbeere.
17. Lee's Victory. — Lee's siegende Stachelbeern.

18. Nyxons myrth. — Nixon's Myrthe.
 19. Large smooth green. — Die grosse glatte grüne Stachelbeere.
 20. Hebburn green prolific. — Hebburns grüne fruchtbare Stachelbeere.

Málna. — Himbeere.

1. Chiliai Málna. — Die frucht- beere von Chili	1 darab	fr. kr.	— 15
2. Rubus idaeus alpinus	50 darab		1 30

Szamócák. — Erdbeere.

1. Mammuth (érésre és nagyságra az első) tuczatja		fr. kr.	— 30
2. Roseberry			— 20
3. Keen's Seedling			— 20
4. Gömbölyü muskatál			— 20
5. Skarlát			— 20
6. Ananász monstreuse nagyságu 100 darab			1 30
7. Nitzky csattogója. A legize- sebbek egyike 100 darab			1 30

Ribiszkék. — Johannisbeere.

1. Közönséges veres	100 darab		1 30
2. „ fehér	darabja		— 6

Spárga-gyökér. — Spargel-Wurzen.

		fr.	kr.
Hollandi 2 éves	100 db.	1	—
Szakcsi „ „	100 „	1	—
Hollandi 3 éves	100 „	1	30
Szakcsi „ „	100 „	1	30

Kerti szegfű bujtvány. — Garten Nelken Gruber.

25 külön, és a lapok utján még meg- nevezendő válfajokban 1 darab	fr. kr	— 8
25 darab az egész gyűjtemény	3	—

Diszfák és bokrok. — Gehölze und Sträucher.

	fr.	kr.
Acer negundo 4—5 éves dbja	—	24
„ tartaricum „	—	20
Ailanthus glandulosa 8—9' magas	—	24
Amorpha fruticosa	—	20
Bignonia Catalpa	—	20—30
Celtis australis	—	20
Cercis siliquastrum	—	12
Crataegus Coccinea	—	20
Hibiscus syriacus	—	20
Kelreutheria paniculata	—	30
Nerium splendens	1—2	—
Platanus orientalis 8—9' magas	1—1	—
Populus italica	—	12
„ nigra	—	16
Prunus padus	—	20
„ laurocerasus	1	—
Ptelia trifoliata	—	20
Pirus spectabilis	—	48
Rhus typhinum	—	20
Ribes aureum	—	12
Robinia Caragana	—	12
„ inermis	1	—

<i>Robinia hispida</i>	— 24
" <i>pendula</i>	2 —
<i>Salix babylonica</i>	1 —
" <i>aurea</i>	— 20
" <i>nigra</i>	— 20
<i>Sophora japonica</i>	— 15
<i>Tamarix gallica</i>	— 20
<i>Ulmus campestris</i> 8—9'	— 24
<i>Viburnum opulus roseum</i>	— 40

